

TAD VILIJEMS

**Kamen
poslednjeg
pozdrava**

Prevela
Nevena Andrić

■ Laguna ■

Naslov originala

Tad Williams

STONE OF FAREWELL

Book two of *Memory, Sorrow and Thorn*

Copyright © 1990 by Tad Williams

Mape nacrtao Tad Vilijems

Translation Copyright © 2010 za srpsko izdanje, LAGUNA

Ovaj serijal posvećujem svojoj majci Barbari Džin Evans, koja mi je prenela snažnu ljubav prema Žapčevom dvorcu, Stoletnoj šumi, Okrugu i mnogim drugim skrivenim mestima i zemljama van oblasti poznatog. Takođe, usadila mi je doživotnu želju da istražujem i delim svoja otkrića s drugima. Ove knjige ja želim da podelim s njom.

Piščeva beleška

Od svih dela prolaznih na ovom svetu,
Uz napuklu pesmu s usana Krona
Što pokraj nas sumorne plesove pletu,
Postojana je samo reč, baš ona.
Gde je sad kralj što bitku povede kletu,
Taj prezirač reči? – Božjeg mu trona,
Gde je sad kralj što bitku povede kletu?
Na puke reči sad slava mu spade,
Kao što mucavi školarac veli
Dok čita priču što učitelj mu dade:
Drevni kraljevi mrtvi su svi;
Možda sad zemljom luta, noć i dan,
Samo reč ta, plamena, iznenadna,
I na tren zazvoni kroz prostranstva hladna
Da poremeti večiti san.

Vilijam Batler Jejts
(iz *Pesme srećnog pastira*)

Mnogo dugujem Evi Kaming, Nensi Deming-Vilijems, Polu Hadspe-
tu, Piteru Stempfelu i Dagu Verneru, jer svi su oni učestvovali u stva-
ranju ove knjige. Njihove pronicljive primedbe i predlozi ukorenili su
se i u nekim slučajevima se rascvetali na krajnje neočekivan način.
Takođe, kao i obično, posebno sam zahvalan hrabrim urednicama

Betsi Volhajn i Šili Gilbert, koje su se silno namučile radeći i u najgorim prilikama.

(Kad smo kod toga, svi gorepomenuti su od onih ljudi za koje bih voleo da se nađu pored mene ako me ikad Norni sačekaju u zasedi. Možda je to počast sumnjive prirode, ali moja je i ja im je ukazujem.)

NAPOMENA: Spisak likova i pojmova, kao i rečnik sa transkripcijom, nalaze se na kraju knjige.

Kratak sadržaj Prestola od zmajokosti

Eonima je Hejholt pripadao besmrtnim Sitama, ali one su pobile iz velikog zamka pre nego što ih je čovečanstvo napalo. Ljudi su dugo vladali ovom tvrđavom, najsnažnijom od svih, kao i ostatkom Osten Arda. *Džon Prezviterijanski*, veliki kralj svih čovečanskih naroda, njen je poslednji gospodar; nakon što je u mladosti odneo mnoge pobeđe i stekao slavu, decenijama je u miru vladao s Prestola od zmajokosti.

Sajmon, trapavi četrnaestogodišnjak, radi kao kuhinjski pomoćnik u Hejholtu. Roditelji su mu mrtvi, a jedina prava porodica su mu služavke i njihova stroga upravnica *Zmaj-žena Rejčel*. Kad god uspe da se izvuče od posla u kuhinji, Sajmon se iskrada do pretrpanih odaja *doktora Morgenesa*, čudaka-učenjaka koji živi u zamku. Kada je starac pozvao Sajmona da mu bude šegrt, mladić je bio presrećan – sve dok nije shvatio da bi ga Morgenes radije podučavao čitanju i pisanju nego magiji.

Bliži se smrt drevnog kralja Džona, te se *Elijas*, njegov stariji sin, priprema da preuzme presto. *Džošuua*, Elijasov natmureni brat, koga zovu Bezruki zbog nakazne povrede, oštro se prepire s budućim kraljem zbog *Prirata*, ozloglašenog sveštenika i jednog od Elijasovih najbližijih savetnika. Svađa između braće nadvija se kao zlokobni oblak nad zamak i celu zemlju.

Elijasova vladavina počinje dobro, ali ubrzo nastupa suša, a kuga napada nekoliko nacija na jugu Osten Arda. Uskoro razbojnici počinju da lutaju putevima, a ljudi nestaju iz usamljenih sela. Poredak se

raspada i kraljevi podanici gube poverenje u njegovu vladavinu, ali čini se da ništa ne uznemirava monarha i njegove prijatelje. Dok se čitavim kraljevstvom pronosi nezadovoljno gundanje, Elijasov brat Džoša nestaje – da bi skovao zaveru i digao bunu, kako neki kažu.

Elijasova zloupotreba vlasti uznemirava mnoge, uključujući i vojvodu *Izgrimmura* od Rimerzgarda i *grofa Eolara*, izaslanika iz zapadne oblasti Hernestir. Čak je i *Mirijamela*, ćerka kralja Elijasa, uzrujana, ponajviše zbog Prirata, odevenog u skerletnu odoru, najvernijeg saveznika njenog oca.

Za to vreme Sajmon se nekako snalazi kao Morgenesov pomoćnik. Njih dvojica postaju bliski prijatelji uprkos Sajmonovoj blentavoj naravi i doktorovom odbijanju da ga podučava ičemu i nalik magiji. Jednom prilikom, dok besciljno lunja kroz zabačene i izukršane hodnike Hejholta, Sajmon otkriva tajni prolaz, gde ga Prirat zamalo uhvati. Bežeći od sveštenika, ulazi u skrivenu podzemnu odaju i nalazi Džošu, koga drže zarobljenog kako bi ga, prema Priratovoj nameri, upotrebili u nekakvom strašnom obredu. Sajmon dovodi doktora Morgenesa i njih dvojica oslobađaju Džošu te ga odvođe u doktorove odaje, odakle on odlazi na slobodu kroz tunel pod drevnim zamkom. Potom, dok Morgenes odašilje ptice pismošeoce kako bi svojim zagonetnim prijateljima preneo novosti, Prirat i kraljeva garda dolaze da uhapsu doktora i Sajmona. Morgenes gine u borbi s Priratom, ali njegova žrtva daje Sajmonu priliku da umakne u tunel.

Polulud, Sajmon se probija kroz hodnike ispod zamka, mračne poput ponoći, u kojima se nalaze ruševine nekadašnje palate Sita. Izlazi iz podzemlja na groblje s druge strane gradskih zidina, gde mu pažnju privuče svetlost lomače. Prisustvuje zlokobnom prizoru: Prirat i kralj Elijas učestvuju u obredu sa bićima belih lica i u crnoj odeći. Bledolike spodobne daju Elijasu neobičan sivi mač po imenu *Jad*, sečivo uznemirujuće snage. Sajmon beži.

Život u divljini, na ivici ogromne šume Aldeort, bedan je i nekoliko nedelja kasnije Sajmon je gotovo mrtav od gladi i iscrpljenosti, ali još daleko od odredišta – Džošinog utvrđenja u Naglimundu, na severu. Kada priđe šumskoj kolibi da prosi, zatiče neobično biće uhvaćeno u zamku – jednog Situ, pripadnika, kako se misli, mitske ili barem davno izumrle rase. Stanovnik kolibe se vraća, ali pre nego što uspe da dokrajči bespomoćnog Situ, Sajmon ga ubija. Sita, sada

slobodan, zastaje samo da ispali belu strelu ka Sajmonu, a potom nestaje. Nepoznat glas kaže Sajmonu da uzme belu strelu jer je u pitanju Sitin poklon.

Patuljasti pridošlica je trol po imenu *Binabik*, koji jaše veliku sivu vučicu. On kaže Sajmonu kako je samo u prolazu, ali da će sada poći s njim do Naglimunda. Sajmon i Binabik proživljavaju mnoge pustolovine i čuda na putu do Naglimunda: shvataju da su se sukobili s mnogo većom opasnošću od kralja i njegovog savetnika, ljutih jer su ostali bez zatvorenika. Naposljetku, kada im se za petama nađu nezemaljski beli psi goniči sa žigom Olujnog klina – ozloglašene planine na dalekom severu – prinuđeni su da potraže zaklon u šumskoj kući u kojoj živi *Dželoe*. Sa sobom vode i nekoliko putnika koje su spasili od pasa. *Dželoe*, stanovnica šume bez dlake na jeziku, veštica, kako se govorka, posavetuje se s njima i saglasi se da su se drevni Norni, ogorčeni srodnici Sita, nekako upleli u sudbinu kraljevstva Džona Prezviterijanskog.

Progonitelji – ljudi i druga bića – predstavljaju opasnost na putu za Naglimund. Kada Binabika pogodi strela, Sajmon i jedan od putnika koje su spasili, sluškinja, moraju da nastave mukotrpan put kroz šumu. Napada ih kosmati div i spasava ih samo dolazak Džošuine družine, koja je krenula u lov.

Princ ih odvodi u Naglimund, gde previjaju Binabikove rane i ustanove da je Sajmon zaista nehotice upao u užasavajući splet događaja. Elias će uskoro započeti opsadu Džošuinog zamka. Sluškinja koja je putovala sa Sajmonom bila je, zapravo, prerušena princeza Mirijamela, u bekstvu od oca, za koga se plaši da je poludeo pod Priratovim uticajem. Sa čitavog severa i s drugih strana uplašeni ljudi tiskaju se u Naglimund, kod Džošue, poslednjeg zaštitnika od ludog kralja.

Potom, dok princ i ostali raspravljaju o predstojećoj bici, neobični stari Rimerijac po imenu Džarnauga pojavljuje se u prijemnoj dvorani. On je član *Saveza svitka*, udruženja učenjaka i posvećenika kojima su pripadali i Morgenes i Binabikov učitelj, i donosi još mračnih novosti. Neprijatelj im, po njegovim rečima, nije samo Elias: kralju pomaže i *Ineluki*, *Olujni Kralj*, nekadašnji princ Sita – iako mrtav već pet vekova, njegov bestelesni duh vlada Nornima sa Olujnog klina, bledim srodnicima proteranih Sita.

Užasna magija sivog mača po imenu Jad – ona i napad ljudi na Site – donela je smrt Inelukiju. Savez svitka veruje da je Jad Elijasu dat kao prvi korak u nekakvom nerazumljivom osvetničkom planu, planu koji će Zemlju baciti pod noge neupokojenom Olujnom Kralju. Jedinu nadu pruža proročanska pesma, koja, čini se, nagoveštava kako će „tri mača“ možda pomoći da se Inelukijeva moćna magija okrene protiv njega.

Jedan mač je Jad Olujnog Kralja, već u neprijateljskim rukama – kod kralja Elijasa. Drugi je rimerzgarsko sečivo *Minejir*, koje se nekada takođe nalazilo u Hejholtu, ali sada se ne zna gde je. Treći je *Trn*, crni mač *ser Kamarisa*, najvećeg viteza kralja Džona. Džarnauga i ostali misle da su otkrili gde se on nalazi – na ledenom severu. Na osnovu ove slabašne nade, Džoša šalje Binabika, Sajmona i nekoliko vojnika u potragu za Trnom, dok se Naglimund priprema za opsadu.

Zaoštavanje prilika utiče i na ostale. Princeza Mirijamela, ophrvana bespomoćnim gnevom zbog toga što stric Džoša pokušava da je zaštiti, prerušena beži iz Naglimunda u društvu tajanstvenog monaha *Kadraha*. Nada se da će stići do južnog Nabana i izmoliti od tamošnjih rođaka pomoć za Džošu. Stari vojvoda Izgrimnur, na Džošuino navaljivanje, prerušava svoje veoma prepoznatljivo lice i polazi za njom kako bi je spasao. *Tijamak*, vranski učenjak iz močvare, dobija neobičnu poruku od svog nekadašnjeg učitelja Morgenesa. Poruka govori o dolasku teških vremena i nagoveštava da će *Tijamak* odigrati nekakvu značajnu ulogu. *Megvin*, ćerka kralja Hernistira, bespomoćno posmatra kako izdajstvo velikog kralja Elijasa uvlači njenu porodicu i zemlju u vrtlog rata.

Ingen Džeger, lovac sa Olujnog klina, i njegove sluge sačekuju Sajmona, Binabika i njihovu družinu u zasedi. Spasava ih samo ponovni dolazak Site *Džirikija*, koga je Sajmon spasao iz zamke ispred kolibe. Kada sazna na kakvom su zadatku, Džiriki odlučuje da pođe s njima u potragu za Trnom do planine Urmshajm, legendarnog prebivališta velikog zmaja.

Kada Sajmon i ostali stignu do planine, kralj Elias je već doveo opsadnu vojsku do Džošuinog zamka u Naglimundu i, premda odbijaju prve napade, branioci trpe velike gubitke. Naposljetku izgleda kao da se Elijasove snage povlače, da su odustali od opsade, ali i pre nego što stanovništvo utvrđenja otpočne slavlje, na severnom obzoruju

pojavlja se nekakva neprirodna oluja, koja se obara na Naglimund. Oluja je plašt pod kojim putuje Inelukijeva vojska Norna i divova, i kada odred Crvena ruka, glavne sluge Olujnog Kralja, sravni kapije Naglimunda, počinje strahovit pokolj. Džoša i još nekolicina drugih uspevaju da pobegnu iz ruševina zamka. Pre nego što izbegne u veliku šumu, princ Džoša proklinje Elijasa zbog toga što je sklopio ovaj zlikovački savez sa Olujnim Kraljem i zaklinje se da će povratiti očevu krunu.

Sajmon i njegovi drugovi penju se uz Urmshajm i posle mnogih opasnosti otkrivaju Udundrvo, divovski smrznuti vodopad. U pećini nalik grobnici pronalaze Trn. Pre nego što uspeju da uzmu mač i pobegnu, ponovo se pojavljuje Ingen Džeger i napada ih sa četom vojnika. Bitka budi Igdžardžuka, belog zmaja koji je godinama spavao dubokim snom pod ledom. Ginu mnogi sa obe strane. Poslednji na nogama je Sajmon, zatočen na ivici litice; ledeni crv se obrušava na njega, on podiže Trn i zamahuje njime. Zmajeva krv, vrela do ključanja, proliva se po njemu i on gubi svest.

Sajmon se budi u pećini na Jikvanuku, planini trolova. Džiriki i *Hestan*, vojnik iz Erkinlandije, neguju ga dok ne ozdravi. Trn su spasli sa Urmshajma, ali Binabika njegov sopstveni narod drži zatvorenog, kao i Rimerijca *Sludiga*, i preti im smrtna kazna. Samom Sajmonu ostao je ožiljak od zmajevе krvi i širok pramen kose mu je pobeleo. Džiriki ga naziva „Snežnokosi“ i govori mu da je sada, šta god da se desi, bespovratno obeležen.

Predgovor

Vetar je vitlao pustim grudobranima i zavijao kao hiljadu prokletih duša što preklinju za milost. Brat Hengfisk je, uprkos oštroj hladnoći koja je isisavala vazduh iz njegovih nekada snažnih pluća, sušila i gulila kožu njegovog lica i šaka, uživao u tom zvuku na neki jezovit način.

„Da, tako će zvučati svi oni, čitavo grešno mnoštvo koje je prezrelo poruku Majke crkve“, uključujući, nažalost, i njegovu, ne toliko neumoljivu, hoderundsku braću. „Kako će samo jaukati pred pravednim božanskim gnevom, moliće za milost kada već bude prekasno, zaista prekasno...“

Kolenom je snažno udario o kamen, koji se tu skotrljao sa zida, a onda poleteo unapred, u sneg, zacvilevši kroz ispucale usne. Monah je na trenutak sedeo kmečeći, ali smrznute suze bolno su mu pekle obraz i to ga natera da ustane. Othramao je dalje.

Glavni put, koji se kroz varoš Naglimund penje prema zamku, bio je pun nanosa snega. Kuće i prodavnice sa obe strane gotovo su nestale pod teškim pokrivačem od smrtonosne beline, a čak i građevine koje nisu još sasvim pokrивene bile su puste, kao ljuštore davno umrlih životinja. Na putu nije bilo ničega osim Hengfiska i snega.

Kada je vetar promenio pravac, pojačalo se piskutavo zviždanje kruništa grudobrana na vrhu brda. Monah začkilji nateklim očima prema zidinama, a potom spusti glavu. Vukao se kroz tmurno popodne, a

škripanje njegovih koraka kao gotovo nečujan bubanj pratilo je piskutanje vetra.

„Nije ni čudo što su varošani pobjegli u utvrđenje“, pomisli drhteći. Svuda oko njega crni krovovi i zidovi ugnuti pod težinom snega zjapili su kao usta kakvog slaboumnika. Ipak, u zamku, pod zaštitom kamena i velikih drvenih greda, svakako su bezbedni. Vatre tamo sigurno gore, a vesela, rumena lica – lica grešnika, podseti sam sebe prezrivo, lica prokletih, besprizornih grešnika – okupiće se oko njega, diviće mu se jer je prepešačio čitav put kroz ovu neprirodnu oluju.

„Zar nije sada mesec juven?“ Zar ga pamćenje tako slabo služi da se ne može setiti koji je mesec?

Naravno da je juven. Pre dva puna meseca bilo je proleće – prohladno, možda, ali šta je to za Rimerijca poput Hengfiska, odgajenog na zimi severa? Ne, i jeste neprirodno, naravno, to što je ovako samrtnički hladno, što pada sneg i što mrzne u juvenu, prvom letnjem mesecu.

Nije li brat Langrijan odbio da napusti opatiju, i to posle svih Hengfiskovih napora da mu povrati zdravlje? „Nije u pitanju samo grozno vreme, brate“, rekao je Langrijan. „Ovo je prokletstvo bačeno na čitav božji svet. Sudnji dan došao u naše doba.“

Neka mu bude. Ako želi da ostane u spaljenim ruševinama opatije svetog Hoderunda, da jede bobice i slično iz šume (a koliko li voća može biti po ovako nerazumnoj hladnoći?) onda nek radi šta hoće. Brat Hengfisk nije budala. Treba otići baš u Naglimund. Stari biskup Anodis lepo će ga dočekati. Diviće se monahovoj pronicljivosti zbog svega što je uočio, ali i pričama koje će mu ispričati o događajima u opatiji, o vremenskim prilikama koje nisu u skladu s godišnjim dobom. Naglimundani će ga srdačno dočekati, nahraniti ga, postavljati mu pitanja, dopustiti mu da sedi pored tople vatre...

„Sigurno znaju za hladnoću, zar ne?“ tupo je razmišljao Hengfisk dok se čvršće umotavao u sleđeni ogrtač, koji je pucketao usled pokreta. Sada se nalazi u samoj senci zidina. Čini se kao da se ovde završava beli svet kojim se kretao toliko dana i nedelja, poput litice koja se gubi u kamenom ništavilu. Hoću da kažem kako sigurno znaju za sneg i sve ovo. Zato su svi napustili varoš i prešli u utvrđenje. Zbog ovog prokletog, demonskog vremena stražari nisu na zidinama, zar ne? Zar ne?

Stajao je i s mahnitom radoznalošću promatrao snegom zaognutu gomilu krša – nekadašnju veću kapiju Naglimunda. Ogromni stubovi i teški kamenovi bili su garavi ispod nanosa snega. Rupa u ugnutom zidu bila je dovoljno velika da primi dvadeset Hengfiska koji bi stajali uporedo, rame uz koščato, uzdrhtalo rame.

„Vidi kako su sve zapustili. Vrištaće oni kad dođe Sudnji dan, vrištaće i vrištaće i neće imati priliku da isprave svoja nedela. Sve je zapušteno – kapija, varoš, vreme.“

Neko se mora surovo kazniti za ovu nemarnost. Biskup Anodis svakako ima pune ruke posla dok pokušava ovako raspušteno stado da održava u redu. Hengfisk će s velikim zadovoljstvom pomoći plemenitom starcu da se postara za te lenjivce. Prvo vatra i topla hrana. Potom malo manastirske discipline. Uskoro će sve doći na svoje mesto...

Hengfisk pažljivo stupi među izlomljene drvene stubove i kamene ogrnute belim pokrivačem.

Zapravo, sve je ovo, kako je monah polako shvatao, na neki način izgledalo... prelepo. Iza kapije sve je bilo prekriveno finim ledenim vezom, poput čipkanog vela paukove mreže. Sunce na zalasku ukralo je zračcima bledeg plamena smrznute kule i ledom optočene zidove i dvorišta.

Ovde, unutar zidina, vetar nije jaukao onako glasno. Hengfisk je tu dugo stajao, uzrujan neočekivanom tišinom. Kada je slabašno sunce skliznulo iza zidina, led je potamneo. Tamnoljubičaste senke plavile su čoškove dvorišta i pružale se duž fasada srušenih kula. Utišani vetar sada je siktao kao mačka, a sveštenik iskolačenih očiju pognu glavu tupo shvativši sve.

„Napušten.“ Naglimund je bio pust, ni jedne jedine duše da dočeka snegom zaslepljenog lualicu. Ligama je hodao kroz olujnu belu pasturu da bi stigao na mesto mrtvo i nemo kao kamen.

„Ali“, zapita se iznenada, „ako je tako... kakva ono plava svetla trepere u prozorima kula?“

I kakve mu se ono prilike približavaju kroz ostatke dvorišta, koracajući po zaleđenom kamenju lako i skladno kao da duvaju maslačak?

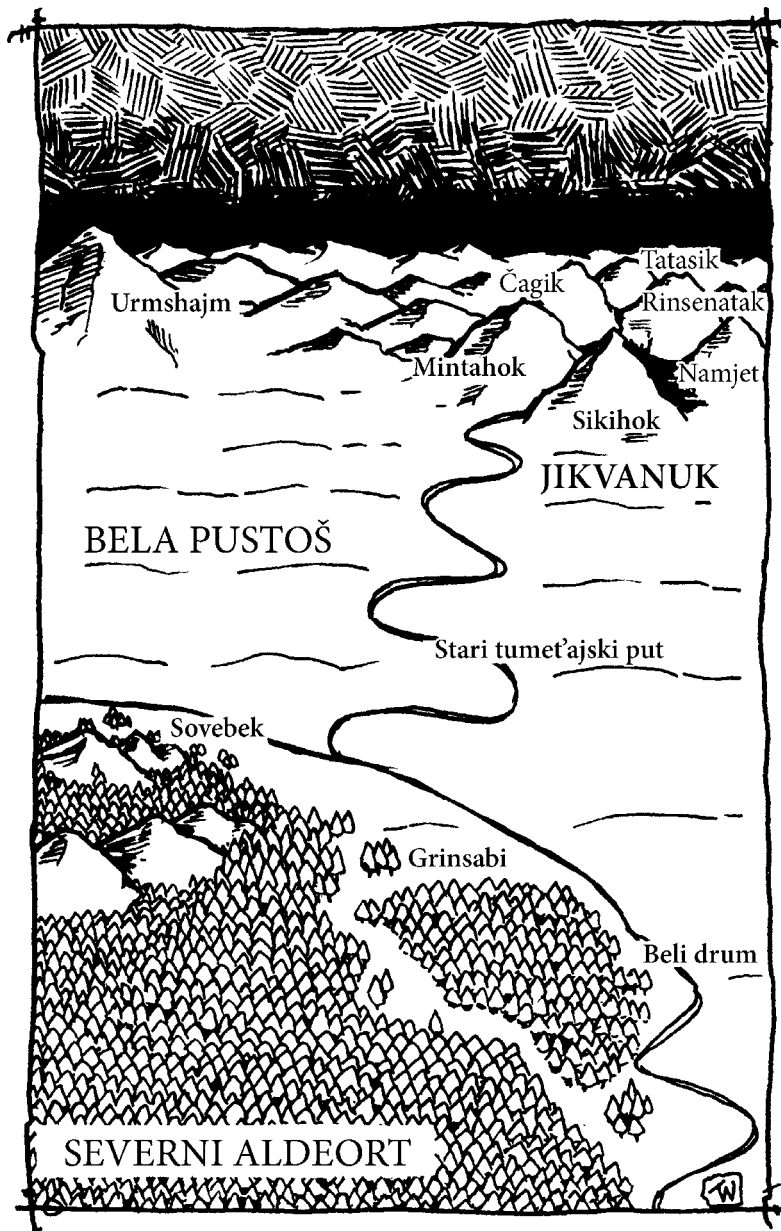
Srce mu jače zalupa. Isprva, kada im je ugledao lepa, hladna lica i svetlu kosu, Hengfisk pomisli da su to anđeli. A onda, kada je opazio zlokobnu svetlost u njihovim crnim očima i njihove osmehe, okrenuo se, posrnuo, i pokušao da beži.

Norni su ga uhvatili bez muke, a onda ga odneli u dubine opustošenog zamka, ispod senovitih, ledom zaogrnutih kula i večito treperavih svetala. A nakon što su novi gospodari Naglimunda počeli da mu šapuću tajnovitim, melodičnim glasovima, njegovi vrisci su na neko vreme nadjačali i zavijanje vetra.

PRVI DEO

Okno oluje

1

Muzika visova

Čak i u pećini, gde je vatra pucketala i puštala sive pramenove dima naviše prema otvoru u kamenoj tavanici, a crvena svetlost se poigravala po rezbarijama na zidu – isprepletanim zmijama i izbuljenim zverima sa kljovama – hladnoća je nagrizzala Sajmonove kosti. Dok je pri prigušenoj dnevnoj svetlosti i po ledenoj noći naizmenično tonuo u grozničavi san i budio se, osećao se kao da unutar njega narasta sivi led, koči mu udove i ispunjava ga mrazom. Pitao se da li će mu ikad ponovo biti toplo.

Bežeći od ledene pećine u Jikvanuku i od svog bolnog tela, lutao je Drumom snova, bespomoćno klizio iz jedne maštarije u drugu. Mnogo puta je pomislio da se vratio u Hejholt, u svoj rodni zamak, koji je izgledao isto kao nekad, a kako nikada više neće izgledati: kao mesto puno suncem okupanih livada, senovitih budžaka i skrovišta – najlepša kuća od svih, puna živosti i boja i muzike. Ponovo je šetao po vrtu živica, a vetar koji je pevušio van pećine u kojoj spava pevao je i u njegovim snovima, blago duvajući kroz listove i tresući nežne živice.

U jednom takvom čudnom snu otputovao je natrag u odaje doktora Morgenesa. Doktorova radna soba sada je bila na vrhu visoke kule, a pored zasvođenih prozora plovili su oblaci. Starac je sedeo zlovoljno nadnesen nad veliku, otvorenu knjigu. Bilo je nečeg zastrašujućeg u doktorovoj usredsređenosti i ćutljivosti. Morgenes kao da uopšte nije primećivao Sajmona; umesto toga, starac je netremice zurio u otvorene stranice na kojima je bio jednostavan crtež tri mača.

Sajmon priđe prozorskoj dasci. Vetar je uzdisao, ali ga Sajmon nije osećao. Pogledao je dole, u dvorište. U njega je razrogačenim, ozbiljnim očima piljilo dete, mala tamnokosa devojčica. Podigla je ruku kao da ga pozdravlja, a onda iznenada nestala.

Kula i Morgenesove odaje, pretrpane svim i svačim, počese se, poput oseke, povlačiti pod Sajmonovim nogama. Poslednji je iščeznuo sam starac. Dok je polako nestajao, kao senka na sve jačoj svetlosti, Morgenes svejedno nije podigao pogled prema Sajmonu; umesto toga, žurno je čvornovatom prstima prevlačio po stranicama knjige, kao da nemirno traži odgovore. Sajmon ga je dozivao, ali ceo svet postao je siv i hladan, pun uzvitlane magle i krpica nekih drugih snova...

Probudio se, kao i toliko puta posle Urmshajma, i zatekao noćnu tminu u pećini i Hestana i Džirikija kako leže pored kamenog zida iškrabanog runama. Erkinlandanin je spavao zamotan u ogrtač, a brada mu je dopirala do grudne kosti. Sita je posmatrao nešto u skupljenom dlanu svoje dugoprste šake. Džiriki je bio veoma usredsređen. Oči su mu svetlucale prigušenim sjajem, kao da su se u tome što drži ogledali poslednji ugarci vatre. Sajmon pokuša nešto da kaže – žudeo je za toplotom i glasovima – ali san ga je ponovo odvlačio sa sobom.

„Vetar je tako glasan...“

Čulo se kako jauče napolju, u planinskim prelazima, kao što je jaukalo oko vrhova kula u Hejholtu... kao kroz kruništa Naglimunda.

„Tako tužan... vetar je tužan...“

Uskoro je ponovo utonuo u san. U pećini se nije čulo ništa osim prigušenog disanja i usamljene muzike visova.

To je bila samo jama, ali sasvim dovoljna da posluži kao zatvor. Sezala je dvadeset lakata u dubinu, u stenovito srce planine Mintahok, i bila je široka kao dva čoveka ili četiri trola poređana od glave do stopala. Stranice su joj bile uglačane kao najfiniji mermer, tako da bi i pauk

veoma teško tu pronašao oslonac. Dno je bilo mračno, hladno i vlažno, kao u svakoj tamnici.

Iako je mesec krstario iznad snežnih kula Mintahokovih suseda, samo su sićušne kapljice mesečine dopirale do dna ukopa i dodirivale, ali ne i osvetljavale dve nepomične prilike. Ovakvo je već izvesno vreme od izlaska meseca: bleđi mesečev kolut – Seda, kako ga trolovi nazivaju – bio je jedino što se miče u svetu noći, polako prolazeći crnim nebeskim poljima.

Sada se nešto pomeri na ulazu u jamu. Sitna prilika se nagnu i začkilji naniže u guste senke.

„Binabiče...“, zgurena prilika naposletku pozva na trolovskom grlenom jeziku. „Binabiče, čuješ li me?“

Ako se jedna od senki na dnu i pomerila, nije načinila ni šum. Najzad prilika na vrhu kamenog zdenca ponovo progovori.

„Devet puta devet dana, Binabiče, tvoje koplje stajalo je pred mojom pećinom, a ja sam te čekala.“

Reči su zvučale kao obredna pesma, ali glas je nesigurno podrhtavao i načas zastao pre nego što će nastaviti. „Čekala sam i dozivala tvoje ime na Mestu odjeka. Nije mi odgovorilo ništa osim sopstvenog glasa. Zašto se nisi vratio i uzeo svoje koplje?“

I dalje nije bilo odgovora.

„Binabiče? Zašto ne odgovaraš? Zar mi ne duguješ bar toliko?“

Veća od dve prilike na dnu jame se promeškolji. Svetloplave oči uhvatiše tanak zračak mesečevog sjaja.

„Kakvo je to trolovsko lupetanje? Kao da nije dosta to što ste u jamu bacili čoveka koji vam nikad nije učinio ništa nažao; zar morate da dolazite i dovikujete mu besmislice dok pokušava da spava?“

Zgrčeno obličje na časak se ukoči kao preplašen jelen obasjan svetlošću fenjera, a potom nestade u noći.

„Odlično.“ Rimerijac Sludig ponovo se umota u vlažan ogrtač. „Binabiče, ne znam šta ti je onaj trol govorio, ali ne dopada mi se mnogo tvoj narod i to što dolaze da se rugaju – i tebi i meni – iako me ne čudi to što mrže ovakve poput mene.“

Trol ne reče ništa, samo je zurio u Rimerijca tamnim, uznemirenim očima. Posle nekog vremena Sludig se ponovo prevrnu, strese se i pokuša da zaspi.

„Ali, Džiriki, ne možeš da odeš!“ Sajmon je čučao na ivici slamarice, zamotan u čebe kako bi se zaštitio od sve jačeg mraza. Stegnuo je zube kako bi odagnao nalet nesvestice; ovih pet dana otkako se probudio uglavnom je preležao na leđima.

„Moram“, reče Sita, pognute glave, kao da izbegava susret sa Sajmonovim molećivim pogledom. „Već sam poslao Sidžandija i Ki'ušapa napred, ali neophodno je moje prisustvo. Neću poći još dan ili dva, Siomane, ali samo još toliko mogu da odlažem svoju dužnost.“

„Moraš mi pomoći da oslobodim Binabika!“ Sajmon podiže stopala s hladnog kamenog poda natrag na krevet. „Rekao si da ti trolovi veruju. Nateraj ih da puste Binabika. Onda ćemo svi zajedno krenuti.“

Džiriki tiho zviznu. „Nije to tako jednostavno, mladi Siomane“, reče gotovo nestrpljivo. „Nemam ni pravo ni moć da nateram Kvanuke da bilo šta urade. Osim toga, imam i druge odgovornosti i obaveze koje ti ne razumeš. Ostao sam ovoliko dugo samo zato što sam hteo ponovo da te vidim na nogama. Moj ujak Kendradž'aro odavno se vratio u Džao e-Tinukaj, a zbog obaveze prema svojoj kući i srodnicima ja moram za njim.“

„Moraš? Ali ti si princ!“

Sita odmahnu glavom. „Siomane, ta reč u našem govoru ne znači isto što i u vašem. Ja pripadam vladarskoj kući, ali nikome ne zapovedam i ni nad kim ne vladam. Takođe, niko ne vlada mnome, na sreću – osim u izvesnim slučajevima i u izvesno vreme. Moji roditelji ovo vreme su proglasili upravo takvim.“ Sajmon pomisli kako se u Džirikijevom glasu gotovo nazreo tračak gneva. „Ipak, ne strahuj. Ti i Hestan niste zarobljenici. Kvanuci vas poštuju. Dopustiće vam da odete kad god to poželite.“

„Ali ja neću da idem bez Binabika.“ Sajmon je uvrtao ogrtač pesnicama. „Ni bez Sludiga.“

Sitna, tamna prilika pojavi se na vratima i učtivo se nakašlja. Džiriki pogleda preko ramena, potom klimnu glavom. Kvanučka starica koraknu napred i pored Džirikijevih nogu spusti lonac koji se pušio, potom hitro izvuče tri činije iz kožuha nalik šatoru i pored ih u polukrug. Iako su njeni maleni prsti spretno radili i izborano

bucmasto lice joj je bilo bezizražajno, Sajmon ugleda odblesak straha u njenim očima kada su im se pogledi nakratko susreli. Kada je završila, brzo se povukla iz pećine i nestala kroz zastor na vratima, tiho kao što se i pojavila.

„Čega li se plaši?“, pitao se Sajmon. „Džirikija? Ali Binabik je rekao da su se Kvanuci i Site uvek dobro slagali – manje-više.“

Iznenada pomisli na sebe: dvostruko je viši od trola, crvenokos, s prvom mladalačkom bradom na licu – mršav kao prut, takođe, ali pošto je bio zamotan u čebad, kvanučka starica to nije mogla da zna. Kako bi narod Jikvanuka razlikovao njega i omrznutog Rimerijca? Zar nije Sludigov narod vekovima ratovao protiv trolova?

„Siomane, hoćeš li malo?“, upita Džiriki dok je iz lonca sipao tečnost koja se pušila. „Doneli su ti činiju.“

Sajmon pruži ruku. „Opet supa?“

„Ovo je *aka*, kako je Kvanuci nazivaju – ti bi je nazvao čajem.“

„Čaj!“ Žudno je prihvatio zdelu. Džudit, glavna kuvarica u Hejholtu, veoma je volela čaj. Kada bi se naporan radni dan završio i sav posao bio gotov, sela bi sa ogromnim, vrelin krčagom tog napitka, a kuhinju bi ispunili para i miris natopljenog bilja s južnog ostrvlja. Kada je bila dobro raspoložena, dala bi malo i Sajmonu. Uzire, kako mu nedostaje dom!

„Nikad ne bih pomislio...“, počeo on i otpi veliki, dugačak gutljaj, da bi ga samo časak kasnije ispljunuo uz napad kašlja. „Šta je ovo?“, zagrcnu se. „Ovo nije čaj!“

Džiriki se možda smešio, ali to se nije moglo znati pošto mu je činija bila podignuta do usta dok je polako srkutao. „Svakako da jeste“, odgovori Sita. „Narod Kvanuka ne koristi isto bilje kao vi, Sudoda'je, naravno. Kako i da bude drugačije s obzirom na to koliko malo trguju s tvojom sortom?“

Sajmon obrisa usta i zbrčka lice. „Ali slan je!“ Onjušio je činiju i opet se iskreveljio.

Sita klimnu glavom i ponovo srknu. „Dodaju soli, da – kao i putera.“ „Putera!“

„Čudnovati su putevi unuka Mezumirinih...“, recitovao je Džiriki svečano, „beskrajna je njihova raznolikost.“

Sajmon s gađenjem spusti činiju. „Puter. Nek mi je Uzir u pomoći, kakva bedna pustolovina.“

Džiriki mirno dovrši čaj. Pomen Mezumire opet je podsetio Sajmona na prijatelja trola, koji je jedne noći u šumi pevao pesmu o Mesec-ženi. Ponovo se ozlovolji.

„Ali šta možemo da učinimo za Binabika?“, upita Sajmon. „Bar nešto?“

Džiriki podiže svoj smiren, mačji pogled. „Sutra ćemo imati priliku da se zauzmemo za njega. Još nisam otkrio koji zločin je počinio. Retko koji Kvanuk govori neki jezik osim sopstvenog – tvoj sadrug je zaista neobičan trol – a ja nisam mnogo vičan njihovom jeziku. A oni ne vole da otkrivaju svoje misli strancima.“

„Šta se dešava sutra?“, upita Sajmon i ponovo se zavalio na krevet. U glavi mu je bubnjalo. Zašto je još tako malaksao?

„Biće... suđenje, pretpostavljam. Kvanučki vladari će saslušati i odlučiti.“

„A mi idemo da se zauzmemo za Binabika?“

„Ne, Siomane, ne baš“, reče Džiriki pažljivo. Načas čudan izraz blesnu na njegovom inače uzdržanom licu. „Idemo jer si se ti susreo sa planinskim zmajem... i preživeo. Kvanučki gospodari žele da te vide. Ne sumnjam da će se govoriti i o zločinima tvog prijatelja, tamo pred celim njegovim narodom. Sada se odmori jer biće ti potrebna snaga.“

Džiriki ustade i protegnu vitke udove, pomerajući glavu na sebi svojstven, uznemirujuće tuđinski način, dok je očima boje ćilibara zurio u prazninu. Sajmon oseti drhtaj duž celog tela, a potom i snažan nalet iznurenosti.

„Zmaj!“, pomisli on pospano, poluzadivljen-poluužasnut. *On* je video zmaja! On, Sajmon, kuhinjski pomoćnik, omraženi zgubidan i tikvan, potegao je mač na zmaja i preživeo – čak i nakon što ga je zapljusnula zmajeva uzavrela krv! Kao u kakvoj priči!

Pogledao je u Trn, koji je, naslonjen na zid i delimično prekriven, svetlucao crnim sjajem i čekao kao divna, smrtonosna zmijsa. Čak ga je i Džiriki nerado uzimao u ruke, ili razgovarao o njemu; Sita je mirno izbegao sva Sajmonova pitanja o tome kakva to magija poput krvi teče kroz Kamarisov neobičan mač. Sajmonovi smrznuti prsti odmileše ka vilici i još bolnom ožiljku koji se pružao preko lica. Kako se običan kuhinjski pomoćnik poput njega uopšte usudio da potegne tako silno oružje?

Sklopio je oči i osetio kako se ogromni, bezosećajni svet polako vrti pod njim. Čuo je kako se Džiriki odšunjavao prema vratima, zatim i prigušeno šuškanje kada je ovaj kroz zastor izašao napolje, a potom ga san privuče k sebi.

Sajmon je sanjao. Lice male, tamnokose devojčice ponovo mu ispliva pred očima. Bilo je to detinje lice, ali njene ozbiljne oči bile su stare i duboke kao bunar u zapuštenoj crkvenoj porti. Kao da je želela nešto da mu kaže. Usta su joj se nemo pomerala, ali dok se udaljavala kroz mračne vode sna, Sajmon na časak pomisli da joj je začuo glas.

Probudio se sledećeg jutra i zatekao Hestana kako se nadnosi nad njim. Stražar je iskežio zube u ljutit osmeh, a brada mu se svetlucala od istopljenog snega.

„Vreme da s' dižeš, Sajmone, momče. Razni posô danas imamo, razni posô.“

Trebalo mu je vremena, ali uprkos tome što je još bio prilično malaksao, uspeo je sam da se obuče. Hestan mu je pomogao da obuče čizme, koje nije nosio otkako se probudio u Jikvanuku. Činile su mu se krute poput drveta, a tkanina odeće trla mu se o neobično osetljivu kožu. Međutim, osećao se bolje zbog toga što je ustao i obukao se. Oprezno se nekoliko puta prošetao gore-dole po pećini, ponovo se osetivši kao dvonožac.

„Gde je Džiriki?“, upita Sajmon dok je navlačio ogrtač preko ramenâ.

„Pošô napred. Al' niš' ne brini o odlasku na sastanak. Mogu ja da te nosim, tak'og žgoljavog.“

„Neko me je doneo ovamo“, reče Sajmon i začu kako mu glasom prejevava neočekivana hladnoća, „ali to ne znači da će uvek neko morati da me nosi.“

Krupni Erkinlandanin se tiho nasmeja ne uvredivši se. „I meni odgovara da hodaš, momče. Ovi trolovi ionako prave uske staze, nije mi baš do nosanja.“

Sajmon je morao načas da zastane na samom otvoru pećine kako bi mu se oči prilagodile bleštavoj svetlosti koja se probijala kroz podignut zastor. Kada je stupio napolje, blistavi odsjaj snega, čak i u oblačno jutro, bio je više nego što on može da podnese.

Stajali su na širokom kamenom ispustu koji se prostire gotovo dvadeset lakata od pećine i proteže se nalevo i nadesno duž obronka planine. Sajmon spazi zadimljena grotla ostalih pećina duž čitave zaravni, sve do nagiba Mintahoka, odakle ledina zavija i nestaje s vidika. I na uzbrdici iznad njih bilo je sličnih širokih staza, poređanih red za redom na padini. Iz viših pećina visile su lestve od konopca, a tamo gde je nepravilan položaj padine onemogućavao spajanje staza, mnogi ispusti bili su spojeni mostovima koji su visili nad prazninom i izgledali kao da su načinjeni samo od kožnih remenova. Dok je Sajmon posmatrao, malecne krznene prilike kvanučke dece pocupkivale su preko ovih tananih lukova, skakutale veselo kao vevice iako bi pad značio neizbežnu smrt. Od prizora Sajmon oseti nelagodnost u stomaku, tako da se opet okrenuo uopljje.

Pred njim je ležala velika dolina Jikvanuk; s njene druge strane, Mintahokovi stenoviti susedi uzdizali su se iz maglovitih dubina i pružali ka sivom nebu išaranom snegom. Daleki vrhovi bili su istaknani crnim rupicama; malene prilike, jedva razaznatljive preko mračne doline, vrvele su po zavojitim stazama između njih.

Tri trola, nagnuta napred u sedlima od gravirane kože, prilazila su im niz stazu jašući čupave ovnovne. Sajmon im se skloni s puta i polako krenu preko ispusta dok se ne nađe na nekoliko stopa od ivice. Pogledavši naniže, osetio je trenutni nalet vrtoglavice poput one koju je osetio na Urmshajmu. Podnožje planine, mestimično obraslo izvijanim zimzelenim drvećem, spuštalo se ispod njega, ispresecano ispustima s visećim merdevinama, sličnim onome na kome je sam stajao. Primetio je iznenadnu tišinu i okrenuo se da potraži Hestana.

Tri jahača na obojima zaustavila su se nasred staze i zurila u Sajmona, zapanjeno, otvorenih usta. Stražar, gotovo sakriven u senci pećinskog grotla s njihove druge strane, podrugljivo mu salutira iznad trolovskih glava.

Dva jahača imala su razređene brade. Svi su preko teških kaputa nosili ogrlice od velikih perli od slonovače, a u rukama su imali bogato izrezbarena, pri dnu zakrivljena koplja nalik pastirskim štapovima,

pomoću kojih su upravljali svojim životinjama izuvijanih rogova. Svi su bili krupniji od Binabika: Sajmon je za tih nekoliko dana, koliko je proveo u Jikvanuku, shvatio da je Binabik jedan od najsitnijih odraslih pripadnika svog naroda. Ovi trolovi izgledali su zloslutnije i priprostije od njegovog prijatelja, dobro naoružani i divljih lica, opasniji uprkos niskom rastu.

Sajmon je zurio u trolove. Trolovi su zurili u Sajmona.

„Svi su čuli za tebe, Sajmone“, zagrme Hestan, a trojica jahača podigoše pogled, iznenađeni njegovim glasnim rečima, „al' skoro niko te još nije vidô.“

Trolovi su uznemireno odmerili stražara, potom coknuli jezikom svojim životinjama pa žurno odjahali i nestali za planinskom padinom. „Sad imaju o čemu da tračare“, zacereka se Hestan.

„Binabik mi je pričao o svom domu“, reče Sajmon, „ali bilo je teško razumeti njegove reči. Nikad ne bude onako kako zamišljaš, zar ne?“

„Samo dobri Gospod Uzir zna sve odgovore.“ Hestan klimnu glavom. „E sad, ako 'oćeš da vidiš svog drugarčića, bolje ajmo. Pažljivo hodaj – i ne tako blizu ivice.“

Polako su se spuštali zavojitom stazom, koja se naizmenično širila i sužavala preko planinske padine. Sunce im je bilo visoko iznad glava, ali sakriveno u gnezdu od čađastih oblaka, dok je ledeni vetar brisao Mintahokom. Planinski vrh iznad njih bio je pod ledenobelim prekrivačem, isto kao i visoki vrhovi s druge strane doline, ali ovde, na manjoj visini, sneg je mahom napadao mestimično. Neki od širokih smetova ležali su preko staze, drugi su se priljubili uz ulaze u pećine, ali svuda okolo bilo je i suvog kamena i ogoljenog zemljišta. Sajmon nije znao da li je ovakav sneg uobičajen za prve dane meseca tijagara u Jikvanuku, ali jeste znao da mu je strahovito muka od susnežice i hladnoće. Svaka pahulja koja bi mu upala u oko za njega je predstavljala uvredu; ožiljak na obrazu i vilici strašno je bolelo.

Sada, kada su za sobom ostavili gusto nastanjeni deo planine, nije bilo mnogo trolova na vidiku. Tamne prilike pomaljale su se iz dima pojedinih pećinskih ulaza, a još dve skupine jahača koje su išle u

istom pravcu mimoišle su ih, usporile zureći u njih, a potom žustro nastavile dalje, kao i oni prvi.

Prošli su pored čopora dece koja su se igrala u snežnom nanosu. Mladi trolovi, jedva nadvisivši Sajmonovo koleno, natrontani debelim krznenim jaknama i u uskim čakširama, izgledali su kao okruglasti ježići. Oči su im se razrogačile dok su Sajmon i Hestan s mukom prolazili pored njih, piskutavo ćeretanje se utišalo, ali nisu pobjegli niti pokazali ikakve znake straha. Sajmonu se ovo dopalo. Blago se osmehivao, pazeći na bolni obraz, i mahao im.

Kada ih je prevoj staze odveo daleko prema severnoj strani planine, obreli su se u predelu gde su glasovi stanovnika Mintahoka potpuno nestali, i njih dvojica ostadoše sami sa zvukom vetra i uskovitlanim snegom.

„Ni meni se ovaj deo baš ne sviđa“, reče Hestan.

„Šta je ono?“ Sajmon pokaza na padinu. Na kamenom ispustu visoko iznad njih stajala je jajasta građevina od pažljivo raspoređenih snežnih blokova. Blago je svetlucala ružičastim prelivima na svetlosti sunca koje se spuštalo pod uglom. Red ćutljivih trolova stajao je ispred zdanja, čvrsto stiskajući koplja rukama u rukavicama, strogih izraza lica pod kapuljačama.

„Momče, ne pokazuj prstom“, reče Hestan i nežno povuče Sajmona za ruku. Je li to nekoliko stražara pogledalo naniže? „Neš bitno, veli tvoj drug Džiriki. Zvano Ledena kuća. Mali narod se sav neš uskomešô oko toga sad. Ne znam zašto – a i ne bi' da znam.“

„Ledena kuća?“ Sajmon je blenuo. „Da l' neko živi tamo?“

Hestan odmahnu glavom. „Džiriki nije rekô.“

Sajmon odmeri Hestana. „Jesi li mnogo razgovarao sa Džirikijem otkako si ovde? Hoću reći, pošto sa mnom nisi mogao da pričaš?“

„O, da“, reče Hestan pa začuta. „Ne mnogo, u stvari. Uvek izgleda kô... kô da misli o nečem velikom, 'naš? Nečem bitnom. Al' baš je fin, na svoj način. Ne kô čovek, ne baš, al' da je loš – nije.“ Hestan razmisli još malo. „Nisam tako zamišljô čarobne ljude. Džiriki priča skroz obično.“ Zatim se osmehnu. „Baš ima lepo mišljenje o tebi, stvarno. Kako priča o tebi, rekô bi čovek da ti duguje pare.“ Tiho se zacerekao sebi u bradu.

Šetnja je bila duga i zamorna za nekoga malaksalog poput Sajmona: prvo naviše, potom naniže, tamo i ovamo po obronku planine.

Iako bi ga Hestan uhvatio za lakat i pridržao ga kad god bi posrnuo, Sajmon je počinjao da se pita može li dalje nakon što su s mukom zaobišli kameno ispupčenje koje se kao stena u reci preprečilo preko staze i obreli se ispred širokog ulaza u veliku jikvanučku pećinu.

Ogromna rupa, bar pedeset koraka široka od ivice do ivice, zjapila je u planinskom obronku kao usta koja se spremaju da izreknu svečanu presudu. Na samom ulasku u pećinu stajao je niz džinovskih, izlizanih kipova: čovekolike prilike okruglastih stomaka, sivo-žute kao truli zubi, ramena pognutih pod teretom tavanice ulaznog hodnika. Njihove glatke glave krasili su ovnujski rogovi, a između usana izbijale su im ogromne kljove. Toliko su se izlizale od mnogih vekova surovih vremenskih prilika da su im lica bila gotovo sasvim nerazpoznatljiva. Ovo im, kako se učinilo iznenađenom Sajmonu, nije davalo drevan izgled, već pre izgled nečeg novog, još neoblikovanog – kao da se upravo rađaju iz prvobitnog kamena.

„Čidsik ab Lingit“, reče neki glas pored njega, „Kuća pretka.“

Sajmon poskoči i iznenađeno se okrenu, ali to nije Hestan progovorio. Pored njega je stajao Džiriki i zurio naviše, u slepa kamena lica.

„Koliko dugo već stojiš tu?“, upita. Sajmona je bilo sramota zato što se toliko prepao. Okrenuo je glavu natrag prema ulazu. Ko bi rekao da će maleni trolovi isklesati tolike čuvaru vrata?

„Izašao sam da vas dočekam“, reče Džiriki. „Pozdrav, Hestane.“

Stražar progundâ nešto i klimnu glavom. Sajmon se ponovo zapita šta se izdešavalo između Erkinlandanina i Site tokom dugih dana njegove bolesti. Ponekad je Sajmonu bilo veoma teško da razgovara sa zabrađenim princem Džirikijem, tako sklonim okolišanju. Kako li je tek iskrenom vojniku poput Hestana, koji se, za razliku od Sajmona, nije učio na nesnosnim vrludanjima doktora Morgenesa?

„Da li ovde živi kralj trolova?“, upita Sajmon naglas.

„I kraljica trolova“, reče Džiriki klimnuvši glavom, „iako se na kvanučkom jeziku ne zovu zaista kralj i kraljica. Bilo bi tačnije reći pastir i žena-lovac.“

„Kraljevi, kraljice, prinčevi, a niko od njih se tako ne zove“, progundâ Sajmon. Bio je umoran, sve ga je bolelo i bilo mu je hladno. „Zašto je pećina tako velika?“

Sita se tiho nasmeja. Njegova svetla kosa boje lavande lepršala je na oštrom vetru. „Da je ova pećina manja, mladi Siomane, bez

sumnje bi pronašli drugo mesto da im služi kao Kuća pretka. Sada bi trebalo da uđemo, i to ne samo da bi se ti sklonio s hladnoće.“

Džiriki ih povede između dva središnja kipa, prema treperavom žutom svetlu. Dok su prolazili između stubastih nogu, Sajmon pogleda uvis, u lica bez očiju, iznad uglačanih izbočina njihovih velikih, kamenih trbuha. Ponovo se prisetio mudrovanja doktora Morgenesa.

„Doktor je govorio kako niko nikad ne zna šta ga čeka. 'Ne oslanjaj se na očekivanja', uvek je govorio. Ko bi ikada pomislio da ću jednog dana videti ovakvo nešto, doživeti ovakve pustolovine? Niko ne zna šta ga čeka...“

Osetio je ubod bola duž lica, potom i ledene trnce u utrobi. Doktor je, kako to obično biva, rekao suštu istinu.

Unutra, ogromna pećina bila je puna trolova i zasićena slatkastokiselim mirisima ulja i masti. Blistalo je na hiljade žutih svetala.

Po celoj krševitoj i kamenoj prostoriji visoke tavanice, u nišama zida i u samom podu, uljana jezerca cvetala su od plamenova. Stotine takvih svetiljki, svaka s fitiljem što pluta poput vitkog belog crva, osvetljavale su pećinu mnogo blistavije nego siva dnevna svetlost spoljašnjosti. U kožu odeveni Kvanuci ispunjavali su sobu kao kakav okean crnokosih glava. Deca su sedela na ramenima odraslih, poput galebova koji spokojno plutaju na talasima.

U središtu sobe kameno ostrvo štrčalo je iz mora trolova. Tamo, na uzdignutom kamenom podijumu isklesanom od iste građe koja je činila i pod pećine, dve malene prilike sede su u jezercetu vatre.

Nije u pitanju bilo baš jezerce čiste vatre, kako je Sajmon spazio trenutak kasnije, već uzak jarak usečen ukrug u sivu stenu, ispunjen istim onim zapaljenim uljem kao i svetiljke. Dve prilike u središtu plamenog prstena bile su zavaljene jedna pored druge u nekakvu ljuľjašku od bogato oslikane kože, remenjem vezanu za okvir od slonovaće. Bili su nepomićni, ugnežđeni u brežuljak od crvenog i belog krzna. Oći su im blistale na okruglastim, spokojnim licima.

„Ona je Nanaika, a on je Amanak“, reće Džiriki tiho. „Oni su gospodari Kvanuka...“

Još dok je govorio, jedna od malenih prilika kratko pokaza nešto zakrivljenim štapom. Ogromna, natrpana gomila trolova razmače

se na obe strane, stisnu se još gušće i tako stvori prolaz od kamenog podijuma do Sajmona i njegovih drugova. Nekoliko stotina malih lica znatiželjno se okrenu prema njima. Čulo se šaputanje sa svih strana. Sajmon je zurio naniže u goli kameni pod, postidjen.

„Sasvim jasno, rekô bi“, zareža Hestan i podgurnu ga. „Ajde, momće.“

„Svi ćemo“, reće Džiriki. Naćinio je jedan od svojih neobićnih pokreta kako bi naznaćio da Sajmon treba da krene prvi.

I odjek šapata i miris štavljenih koža kao da su se pojaćavali dok je Sajmon prilazio kralju i kraljici...

„Odnosno pastiru i ženi-lovcu“, podseti on samog sebe. „Ili tako nekako.“

Vazduh u pećini odjednom se ućini veoma zagušljiv. Dok se trudio da duboko udahne, posrnuo je i da ga Hestan nije uhvatio za ogrtać na lećima, pao bi. Kada je stigao do podijuma, nakratko je zurio u pod boreći se s nesvesticom, a onda je podigao pogled prema dvema prilikama na platformi. Svetlost lampi bleštala mu je u oći. Bio je besan iako nije znao na koga. Zar nije tek danas, manje-više, prvi put ustao iz kreveta? Šta su oćekivali? Da će skoknuti i pobiti nekoliko zmajeva?

Zapanjujuće u vezi s Amanakom i Nanaikom, shvati Sajmon, bilo je to što liće jedno na drugo, kao da su blizanci. Ipak, na prvi pogled bilo je jasno ko je ko: Amanak, sa Sajmonove leve strane, imao je retku bradu koja mu je visila s lica, crvenim i plavim vrpćama spletena u dugaćku pletenicu. I kosa mu je bila upletena, u vidu zamršenih punđi ućvršćena na glavi pomoću ćešljeva od svetlucavog crnog kamena. Dok je nežno ćupkao bradu malim, debelim prstima, drugom rukom je držao žezlo – debelo, bogato izrezbareno koplje kakvo nose jahaći ovnova, s kukom na jednom kraju.

Njegova žena – ako je brak uopšte u skladu s jikvanućkim obićajima – držala je ravno koplje – tanku, smrtonosnu motku s kamenim vrhom zašiljenim toľiko da je postao providan. Njena duga crna kosa bila je visoko podignuta, ućvršćena mnogobrojnim ćešljevima od slonovaće. Oći, blistave iza kosih kapaka na bućmastom licu, bile su joj ravnodušne i sjajne kao uglaćan kamen. Nijedna žena nikaćda nije gledala Sajmona tako hladno i nadmeno. Setio se da je zovu ženom-lovcem i shvatio da je sve to suviše za njega. Nasuprot njoj, Amanak je izgledao manje opasno. Pastirovo zadržlo lice kao da

se oklembesilo usled pospanosti, ali je u njegovom pogledu i dalje postojala iskra lukavosti.

Nakon što su jedan časak odmeravali jedni druge, na Amanakovom licu raspuknu se široki, žuti kez i oči mu se gotovo izgubiše u veselom osmehu. Podigao je dlanove prema družini, a potom sklopio malene šake i rekao nešto na grlenom kvanučkom jeziku.

„Želi vam dobrodošlicu u Čidsik ab Lingit i Jikvanuk, u trolovske planine“, prevede Džiriki. Pre nego što je uspeo da kaže još nešto, Nanaika progovori. Reči su joj se činile odmerenije od Amanakovih, ali Sajmon ih nije ništa bolje razumeo: Džiriki ju je pažljivo saslušao.

„I žena-lovac vas pozdravlja. Kaže da si prilično visok i, osim ako se grdno ne vara u pogledu Atka naroda i onoga što zna o njemu, izgledaš joj mlad za zmajoubicu, uprkos belini u tvojoj kosi. Atka je trolovska reč za ravničare“, dodade tiho.

Sajmon je načas posmatrao dvoje kraljevskih odličnika. „Reci im da im zahvaljujem na dobrodošlici, ili šta već treba da se kaže. I molim te reci im da nisam ubio zmaja – verovatno sam ga samo ranio – a i to sam uradio samo kako bih zaštitio prijatelje, baš kao što je Binabik od Jikvanuka učinio za mene mnogo puta.“

Kada je završio dugu rečenicu, na tren je ostao bez daha, što izazva nalet vrtoglavice. Pastir i žena-lovac radoznalo su ga posmatrali dok je govorio i oboje se malo namrštiše na pomen Binabikovog imena pa se sada, u iščekivanju, okrenuše Džirikiju.

Sita je zastao načas, razmislio, a potom izblebetao dug niz grlenih trolovskih reči. Amanak je zbunjeno klimao glavom. Nanaika je ravnodušno slušala. Kada je Džiriki završio, nakratko je bacila pogled prema suprugu i opet progovorila.

Sudeći po prevedenom odgovoru, ona kao da nije ni čula Binabikovo ime. Hvalila je Sajmonovu hrabrost i govorila kako je za Kvanuke planina Urmshajm – *Jidžardžuk*, kako ju je nazvala – dugo bila mesto koje se po svaku cenu izbegava. Sada je, rekla je, možda vreme da se ponovo istraže zapadne planine, pošto se zmaj, čak i ako je preživeo, sigurno povukao u velike dubine da vida rane.

Dok je Nanaika govorila, Amanak je izgledao kao da je nestrpljiv. Čim je Džiriki preneo njene reči, pastir i sam odgovori kako nije pravo vreme za takve pustolovine, pošto se užasna zima tek završila, a zli *Kruhoci* – Rimerijci – čine tolika nedela. Požurio je da doda kako,

naravno, Sajmon i njegovi sadruzi, drugi ravničar i poštovani Džiriki, treba da ostanu koliko god žele, kao cenjeni gosti, a ako postoji način da im on ili Nanaika učine boravak prijatnijim, treba samo da kažu.

Još pre nego što je Džiriki završio prevođenje ovih reči na zapadnjački jezik, Sajmon je već cupkao s noge na nogu, nestrpljiv da odgovori.

„Da“, reče Džirikiju. „Postoji nešto što mogu da urade. Mogu da oslobode Binabika i Sludiga, naše saputnike. Oslobodite naše prijatelje ako želite da nam učinite uslugu!“ reče on glasno, okrenuvši se prema paru umotanom u krzno, dok su ga oni posmatrali s nerazumevanjem. Kada je podigao glas, nekoliko trolova koji su se gurali oko kamenog podijuma poče uzrujano da mrmlja. Sajmon se kroz nalet vrtoglavice pitao da nije preterao, ali trenutno ga više nije bilo briga.

„Siomane“, reče Džiriki, „obećao sam sebi da neću pogrešno prevoditi ili se mešati u tvoj razgovor s gospodarima Jikvanuka, ali sada te molim da ti učiniš uslugu meni i ne tražiš ovo od njih. Molim te.“

„Zašto da ne?“

„Molim te. Učini mi uslugu. Objasniću kasnije; molim te da mi veruješ.“

Sajmonove ljutite reči izleteše pre nego što je uspeo da ih zaustavi. „Tražiš da napustim prijatelja kao uslugu tebi? Zar ti nisam već spasao život? Zar nisam dobio belu strelu od tebe? Ko ovde kome duguje uslugu?“

Još dok je govorio, bi mu žao i uplaši se da se između njega i sitskog princa sada podigao nepremostiv bedem. Džirikijeve zažarene oči zagledaše se u njegove. Publika je počela uznemireno da se meškolji i mrmlja za sebe pošto im je bilo jasno da nešto nije u redu.

Sita obori pogled. „Stidim se, Siomane. Previše tražim od tebe.“

Sada Sajmon oseti kako tone kao kamen u blatnjavo jezero. Prebrzo! Previše toga je imao na umu. Hteo je samo da legne i da ništa ne zna.

„Ne, Džiriki“, zbrza, „ja se stidim. Stidim se toga što sam rekao. Ja sam budala. Pitaj ih mogu li sutra da razgovaram s njima. Nije mi dobro.“ Izenada vrtoglavica postade zastrašujuće stvarna i on oseti kako se cela pećina ugiba. Svetlost uljanih lampi zatreperi, kao pri snažnom vetru. Sajmonova kolena kleknuše, a Hestan ga uhvati za ruke i pridržava ga.

Džiriki se hitro okrenu ka Amanaku i Nanaiki. Opčinjeno i uzrujano brundanje pronese se kroz trolovsko mnoštvo. Da li je crvenogrivi, čapljoglavi ravničar mrtav? Možda tako duge i tanke noge *nisu* u stanju da dugo nose teret, kao što neki smatraju. A ipak, zašto druga dva ravničara još stoje uspravno? Mnoge glave zbunjeno odmahnuše, mnogi šapatom razmieniše pretpostavke.

„Nanaika, gospo najoštrijeg oka, i Amanače, gospodaru najstabilnije vlasti: dečko je još bolestan i veoma je slab.“ Džiriki je govorio tiho. Okupljenima izmakoše njegove tihe reči i oni se nagnuše napred. „Molim vas za uslugu zarad drevnog prijateljstva naših naroda.“

Žena-lovac nagnu glavu u stranu i malo se osmehnu. „Govori, stariji brate“, reče ona.

„Nemam prava da se mešam u vaše sprovođenje pravde, i to neću ni raditi. Molim da se ne sudi Binabiku od Mintahoka dok njegovi drugovi – uključujući i dečaka Siomana – ne budu imali priliku da se zauzmu za njega. Isto molim i za Rimerijca, Sludiga. Ovo vas molim u ime Mesec-žene, našeg zajedničkog pretka.“ Džiriki se nakloni samo gornjim delom tela. Nije bilo ni nagoveštaja poniznosti.

Amanak je tapkao prstima po dršci koplja. Zabrinutog lica pogledao je u ženu-lovca. Naposletku klimnu glavom. „Ovo ne možemo odbiti, stariji brate. Neka tako i bude. Za dva dana, dakle, kada dečak ojača – ali čak i da nam je ovaj neobični mladić doneo Igdžardžukovu zubatu glavu u bisagama, to ne bi izmenilo ono što biti mora. Binabik, pevačev šegrt, počinio je užasan zločin.“

„Tako mi je rečeno“, odgovori Džiriki. „Ali nisu samo hrabra kvanučka srca zadobila poštovanje Sita. Zavoleli smo i dobrotu trolova.“

Nanaika je dodirivala češljeve u kosi i oštro ga promatrala. „Dobro srce nikada ne sme da nadvlada pravedni zakon, prinče Džiriki, ili će se sav Sedin porod – i Site i smrtnici – nagi vratiti u snegove. Binabiku će se suditi.“

Princ Džiriki klimnu glavom i ponovo se kratko nakloni pre nego što se okrenu da ode. Hestan je gotovo nosio Sajmona, koji je posrtao, dok su prolazili pećinom između radoznalih trolova i natrag napolje, na hladni vetar.

2

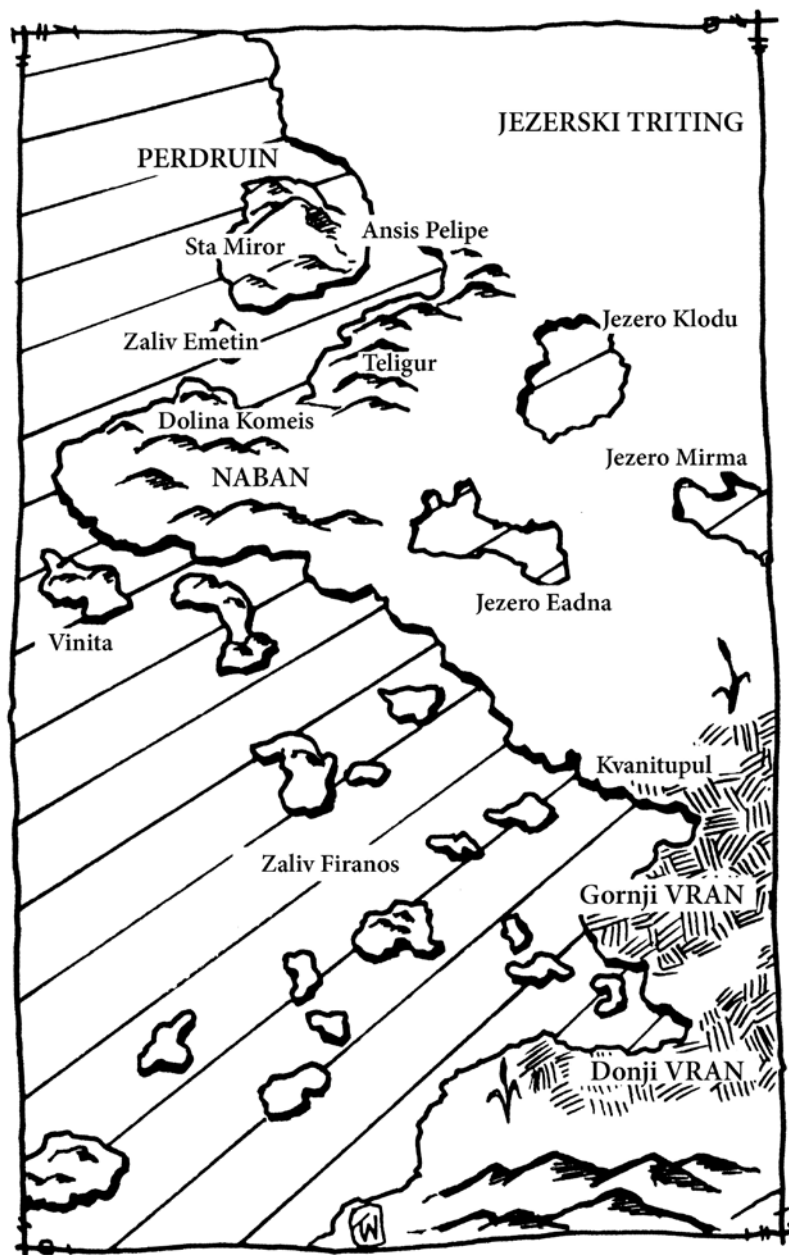
Maske i seni

Vatra je pucketala izbacujući varnice, a snežne pahuljice lebdele su prema plamenu i odmah isparavale. Okolno drveće još je po sebi imalo narandžaste pruge, ali vatra je skoro sasvim dogorela i pretvorila se u žar. Iza ovog krhkog ognjenog bedema magla, hladnoća i tama strpljivo su čekale.

Deornot je približio šake žaru i trudio se da prenebregne ogromno, živo prisustvo okolne šume Aldeort, izuvijanih grana koje zaklanjaju zvezde na nebu iznad njega, kao i maglom zaogrnutih stabala što se sumorno njišu na hladnom, upornom vetru. Džoša je sedeo preko puta njega, okrenuvši se od plamenova prema neprijateljskoj tmini; prinčevo uglasto lice, crvenkasto pri treperavoj vatri, bilo je iskričljivo u nemu grimasu. Deornot je saosećao s njime, ali sada je bilo preteško gledati ga. Skrenuo je pogled i počeo da gnječi smrznute prste, kao da trljanjem može da odagna svu patnju – i svoju i patnju svoga gospodara i ostatka njihovog nesrećnog, osakaćenog stada.

Neko prigušeno jeknu u blizini, ali Deornot ne podiže pogled. Mnogi u družini patili su, a za neke – za sluškinjicu sa užasnom ranom na grkljanu i Helmesta, jednog od ljudi zapovednika policije, kome su ona bezbožna stvorenja ranila utrobu – sumnjao je da će preživeti noć.

* * *

Nevolje se nisu završile kada su umakli razaranju Džošuinog zamka u Naglimundu. Još dok je prinčeva družina posrtala niz poslednje polomljene stepenike Stila, napadnuti su. Svega nekoliko jardi od šumaraka na ivici Aldeorta zemljište je poletelo u vazduh oko njih, a lažna noć, posledica oluje, zaorila se od cvrkutavih krika.

Svuda je bilo kopača – *Buka*, kako ih je nazvao mladi Izorn dok je mahnito vitlao mačem. Iako preplašen, vojvodin sin pobio je mnoge, ali je takođe zadobio desetak površinskih rana od oštih zuba kopača i njihovih grubih, nazubljenih noževa. To je bilo još jedan razlog za brigu: u šumi se čak i najmanje rane zagnoje.

Deornot se uznemireno promeškolji. Te male spodobе visile su mu s ruke kao pacovi. U grcavom strahu skoro da je sam sebi odsekao šaku kako bi se otarasio cvrkutavih stvorenja. Čak i sada bi se uzvrpljio od pomisli na to. Trljao je prste dok se prisećao.

Džošuina opkoljena družina konačno je pobjegla, prosekavši sebi put dovoljno dugo da jurnu prema šumi. Začudo, činilo se da im zlokobno drveće na neki način pruža utočište. Uzvrveli kopači, suviše brojni da bi ih mogli poraziti, nisu pošli za njima.

„Postoji li u šumi neka sila koja ih je sprečila u tome?“, pitao se Deornot. „Ili ovde, što je još verovatnije, živi nešto užasnije i od njih?“

U bekstvu su za sobom ostavili pet rastrgnutih tela koja su nekada bila ljudska bića. Prinčeva četa preživelih sada je brojala možda njih desetak, a sudeći po teškom, isprekidanom disanju vojnika Helmfesta, koji je ležao umotan u ogrtač blizu vatre, uskoro će ih biti još manje.

Gospa Vorževa pažljivo je brisala krv s Helmfestovog avetinjski bledeg obraza. Izgledala je odsutno i rastrojeno, kao ludak koga je Deornot jednom video kako sedi na trgu u varoši Naglimund i satima presipa vodu iz jedne činije u drugu, iznova i iznova, ne prosipajući ni kap. Deornot je bio ubeđen da je briga o ovom živom mrtvacu bila podjednako uzaludan posao, a to se videlo i u Vorževinim tamnim očima.

Princ Džošuа nije nimalo više pažnje obraćao na Vorževu nego na ostale iz iscrpene družine. Uprkos užasu i premoru koji je delila sa ostalim preživelim, bilo je jasno da je ona, takođe, silno gnevna jer joj on ne posvećuje pažnju. Deornot je već dugo svedok Džošuiне i Vorževine burne veze, ali nikad nije bio sasvim siguran šta misli o tome. Ponekad mu je Tritinžanka išla na živce jer je odvlačila princa od njegovih dužnosti; u drugim trenucima shvatio bi kako je sažaljeva

jer bi njena iskrena vatrenost često nadvladala strpljenje. Džoša je umeo da bude nesnosno oprezan i promišljen, a čak i u najboljim vremenima nagingao je seti. Deornot je nagađao da je jednoj ženi veoma teško da voli Džošu i da živi s njim.

Stara dvorska luda Tauzer i harfista Sangfugol bezvoljno su razgovarali u blizini. Ludina vinska mešina ležala je prazna i spljoštena na zemlji pored njih; to je bilo jedino vino koje će iko od preživelih videti neko vreme. Tauzer ju je ispraznio u samo nekoliko velikih gutljaja, što je izazvalo prilično mnogo oštrih reči kod njegovih saputnika. Njegove suzne oči ljutito su treptale dok je pio, kao kakav stari pevac koji upozorava uljeza da ne ulazi u kokošinjac.

Jedini koji su se ovog trenutka bavili nečim korisnim bili su vojvotkinja Gutrun, Izgrimurova žena, i otac Strangjird, naglimundski arhivar. Gutrun je prosekla prednji i zadnji deo teške brokatne suknje i sada je zašivala oparane delove u pokušaju da načini sebi nešto nalik pantalonama, zgodnijim za putovanje kroz aldeortsko šipražje koje se kačilo za odeću. Shvativši koliko je ova ideja razumna, Strangjird se trudio da Deornotovim istupljenim nožem iseče prednji deo svoje sive mantije.

Zamišljeni Rimerijac Ajnskaldir sedeo je blizu oca Strangjirda; između njih je ležala tiha prilika, tamna izbočina, previše niska da bi je vatra osvetlila. Bila je to sluškinjica čijeg imena Deornot nije mogao da se seti. Pobegla je s njima iz utvrđenja i tiho je plakala celim putem uz Stile i niz njih.

Odnosno, plakala je sve dok je kopači nisu dohvatili. Zakačili su joj se za grlo kao terijeri za divljeg vepa i ostali su tako čak i pošto su im njeni nesuđeni spasioci raskomadali tela. Sada više nije plakala. Bila je veoma, veoma tiha i labavo se držala za život.

Deornot oseti kako ga preplavljuje drhtaj potisnutog straha. Milostivi Uzire, šta su to uradili da bi zaslužili ovako strahovitu odmazdu? Koji grozni greh su počinili da bi ih kaznili razaranjem Naglimunda?

Suzbio je zebnju koja mu se, znao je to, jasno videla na licu, a potom se osvrnuo. Niko ga ne gleda, hvala Uziru: niko nije video njegov sramotni strah. Takvo ponašanje nije prigodno, na kraju krajeva. Deornot je vitez. Bio je ponosan što ga je princ dodirnuo oklopljenom rukavicom po glavi, ponosan što je odslušao reči službe. Priželjkivao je samo čist užas borbe s neprijateljima od ljudskog soja – a ne s malecnim, vrištavim kopačima, ili s Nornima, belim poput riba i

kamenih lica, koji su uništili Džošuin zamak. Kako da se biješ protiv stvorenja iz strašnih priča za decu?

Verovatno je Sudnji dan konačno došao. To je jedino objašnjenje. Možda se i jesu borili protiv živih stvorenja – krvarila su i umirala, što se demonima ne dešava – ali bile su to sile Mraka, svejedno. Poslednji dani su odistinski došli.

Nekim čudom, od ove pomisli Deornot se oseti malo snažnije. Zar nije ovo, na kraju krajeva, prava svrha jednog viteza – da brani gospodara i zemlju od neprijatelja duha, ali i tela? Zar nije to sveštenik rekao uoči Deornotovog bdenja, pre nego što su ga proglasili za viteza. Prisilio je bojažljive misli da se vrate na pravi put. Odavno se ponosi svojim smirenim licem, sporim i odmerenim gnevom; upravo zbog toga mu je uvek odgovarao prinčev uzdržan stav. Kako bi Džoša mogao da predvodi druge ako sebe samog ne drži pod paskom?

Dok je razmišljao o Džoši, Deornot ga opet krišom pogleda i oseti ponovni nalet brige. Činilo se kao da se prinčev oklop strpljenja konačno raspada, da su ga slomile sile kakvima nijedan čovek ne bi trebalo da bude izložen. Dok ga je njegov vazal posmatrao, Džoša je zurio u vetrovitu tamu, mičući usnama dok je bez glasa razgovarao sam sa sobom, a čelo mu je bilo nabrano od bolne usredsređenosti.

Postalo je preteško posmatrati ga. „Prinče Džoša“, pozva Deornot tiho. Princ prekinu svoj nemi govor, ali ne pogleda prema mladom vitez. Deornot pokuša ponovo. „Džoša?“

„Da, Deornote?“, odgovori ovaj naposletku.

„Gospodaru moj“, počeo vitez pa shvati da nema šta da kaže. „Gospodaru moj, dobri moj gospodaru...“

Dok je Deornot grizao donju usnu i nadao se da će nadahnuće zapahnuti njegove umorne misli, Džoša se iznenada uspravi, očiju prikovanih u pravcu kuda mu je do pre nekoliko časaka pogled besciljno lunjao, i zagleda se u tamu iza ivice šume, crvenkaste od svetlosti vatre.

„Šta je bilo?“, upita Deornot uznemireno. Izorn, koji je spavao pored njega, na zvuk prijateljevog glasa pridiže se uz nerazumljiv uzvik. Deornot pipajući potraži mač i poteže ga iz kanija ustavši napola.

„Tišina.“ Džoša podiže ruku.

Drhtaj strepnje pronese se logorom. Nekoliko dugih sekundi ne desi se ništa, a onda i ostali začuše: nešto se nespretno lomatalo kroz šipražje odmah izvan kruga svetlosti.

„Ona stvorenja!“ Vorževin glas se promeni iz šapata u uzdrhtali uzvik. Džoša se okrenu i čvrsto je steže za ruku. Protrese je jedanput, oštro.

„*Tiho*, za boga miloga!“

Zvuk lomljenja grana približavao se. Sada su i Izorn i vojnici bili na nogama i preplašeno stiskali balčake mačeva. Neki od ostalih tiho su jecali i molili se.

Džoša prosikta: „Nijedan stanovnik šume ne bi se kretao tako bučno...“ Loše je krio zabrinutost. Isuče Najdel iz kanija. „Hoda na dve noge...“

„Pomozite mi...“, dozivao je glas iz tame. Noć kao da je postala još mračnija, kao da će se crnilo prevaljati preko njih i zatrti im slabašnu logorsku vatru.

Časak kasnije nešto nahrupi u krug između drveća. Podiglo je ruke ispred očiju kada ga je svetlost vatre zaslepila.

„Bože pomози, bože pomози!“ povika Tauzer promuklo.

„Gledajte, čovek je“, zabrekta Izorn. „Edone, sav je krvav!“

Ranjenik posrćući napravi još dva koraka prema vatri, a potom u grču skliznu na kolena i nagnu se napred, lica gotovo sasvim crnog od skorene krvi, osim očiju, koje su slepo zurile prema krugu prepadnutih ljudi.

„Pomozite mi“, ponovo zavapi. Govorio je sporo, dubokim ljudskim glasom, gotovo neraspoznatljivim zapadnjačkim narečjem.

„Gospo, kakvo je ovo bezumlje?“, zastjenja Tauzer. Stara dvorska luda vukla je vojvotkinju Gutrun za rukav poput deteta. „Recite mi, kakvo prokletstvo je bačeno na nas?“

„Mislim da znam ovog čoveka!“, prodahta Deornot zapanjeno i trenutak kasnije oseti kako mu njegov ledeni strah jenjava; skočio je napred, uhvatio uzdrhtalog čoveka za lakat i pomogao mu da pride vatri. Pridošlica je bio ogrnut odrpanim prnjama. Rese od izvijanih prstenova – sve što je ostalo od verižnjače – visile su mu na okovratniku od pocrnele kože. „Ovo je kopljanik koji je pošao s nama kao stražar“, reče Deornot Džoši, „kada ste se sastali s bratom u šatoru pred zidinama.“

Princ polako klimnu glavom. Pogled mu je bio usredsređen, izraz lica trenutno nečitljiv. „Ostrel...“, promrmlja Džoša. „Zar se nije tako zvao?“ Princ je dugo zurio u mladog kopljanika oblivenog krvlju, potom mu se oči napuniše suzama i on okrenu glavu.

„Evo, jadni, siroti momče, evo...“ Otac Strangjird mu pruži mešinu vode. Imali su je jedva nešto više nego vina, ali niko ne reče ništa. Voda ispuni Ostrelova otvorena usta i poče da preliva, da mu curi niz bradu. Kao da nije mogao da guta.

„Kopači... uhvatili su ga“, reče Deornot. „Siguran sam da sam video kako su ga uhvatili, u Naglimundu.“ Osećao je kako kopljanikovo rame podrhtava na njegov dodir, čuo kako čovek sištavo udiše i izdiše. „Edone, koliko li je samo propatio.“

Ostrel podiže oči prema njemu, žute i staklaste čak i na prigušenoj svetlosti. Usta se ponovo otvoriše na tamno-skorelom licu. „Pomozite...“ Govorio je bolno sporo, kao da je svaku reč trebalo otegliti iz grla do usta pre nego što se skotrlja napolje. „Boli... me“, prodahta. „Šuplje.“

„Božjeg mu drveta, šta uopšte može da se učini za njega?“, zastjenja Izorn. „Svi smo u bolovima.“

Ostrelova usta zjapila su. Piljio je obnevidelim očima.

„Možemo da mu previjemo rane.“ Izornovoj majci Gutrun vraćala se njena pozamašna trezvenost. „Možemo da mu damo ogrtač. Ako doživi jutro, moći ćemo još i više od toga.“

Džoša se ponovo okrenuo mladom kopljaniku. „Vojvotkinja je u pravu, kao i obično. Oče Strangjirde, vidi možeš li da pronađeš neki ogrtač. Možda neko od lakše ranjenih hoće da pozajmi svoj...“

„*Ne!*“, zareža Ajnskaldir. „Ne dopada mi se ovo!“

Skup utonu u tišinu zbunjenosti.

„Sigurno ne bi uskratio...“, poče Deornot, a onda zabrekta kada Ajnskaldir skoči pored njega, dohvati zadihanog Ostrela za ramena i grubo ga baci na zemlju. Ajnskaldir kleknu mladom kopljaniku na grudi. Dugi nož bradatog Rimerijca pojavi se niotkuda i ovaj ga prisloni na Ostrelov krvlju zamrljani vrat kao svetlucavi osmeh.

„*Ajnskaldire!*“ Džošino lice bilo je bledo. „Kakvo je ovo bezumlje?“

Rimerijac pogleda preko ramena, a čudan kez mu preseče lice. „Ovo nije istinski čovek! Baš me briga gde mislite da ste ga ranije videli!“

Deornot pruži ruku prema Ajnskaldiru, ali je hitro povuče kada mu Rimerijčev nož sunu pored isprženih prstiju.

„Budale! *Gledajte!*“ Ajnskaldir pokaza balčakom prema vatri.

Ostrelovo boso stopalo ležalo je u žaru na ivici vatre ograđene kamenjem. Iako mu je meso gorelo, crnilo i pušilo se, kopljanik je

ležao gotovo spokojno pod Ajnskaldirom, a pluća su mu pištala dok je s mukom uvlačio i ispuštao vazduh.

Usledio je časak tišine. Zagušljiva magla koja se uvlačila u kosti kao da je počinula nad čistinom. Trenutak je postao užasavajuće čudan, kao u noćnoj mori, i isto tako nepromenljiv. Kada su pobeгли iz Naglimunda, možda su odlutali u bespuća ludila.

„Možda zbog rana...“, počeo Izorn.

„Budalo! Ne oseća vatru“, zareža Ajnskaldir. „A na vratu ima zasek kakav bi svakoga ubio. *Gledajte! Vidite!*“ Silom gurnu Ostrelovu glavu unazad sve dok okupljeni ljudi ne ugledaše iskrzane, uzdrhtale ivice rane koja se protezala od jednog kraja vilice do drugog. Otac Strangjird, nagnut tik iznad, zagrcnu se i okrenu glavu na drugu stranu.

„Neka mi neko kaže da ovo nije duh...“, nastavi Rimerijac, a potom gotovo da pada na zemlju kad kopljanikovo telo počeo da se bacaka pod njim. „Držite ga na zemlji!“, povika Ajnskaldir dok se trudio da lice drži podalje od Ostrelove glave, koja je šibala s jedne strane na drugu, a zubi škljocali po vazduhu.

Deornot se baci unapred i dograbi jednu kopljanikovu tanušnu ruku; bila je hladna i tvrda kao kamen, ali svejedno zastrašujuće pokretljiva. Izorn, Strangjird i Džošua takođe su se borili da uhvate uzvrpoljenu priliku koja se bacala tamo-amo. Pometnja i psovke ispunjavale su polutamu. Kad Sangfugol priđe i obema rukama obuhvati preostalo slobodno stopalo, telo se na trenutak umiri. Deornot je još osećao kako se mišići pomeraju pod kožom, kako se grče i opuštaju, i skupljaju snagu za još jedan pokušaj. Vazduh je šišteći ulazio u kopljanikova maloumnički razjapljen ustima i opet izlazio iz njih.

Ostrelova glava iskrenu se na ispruženom vratu, a pocrnelo lice okretalo se i posmatralo svakog od njih naizmenice. Potom, užasavajuće iznenadno, izbuljene oči kao da pocrneše i izvrnuše se. Trenutak kasnije, treptava grimizna svetlost procvetala u praznim očnim dupljama i disanje stade. Neko vrisnu – tanušan krik brzo zamuknu u gušljivoj tišini.

Kao hladan, lepljiv stisak ruke kakvog diva, ruke koja drobi sve pred sobom, odvratnost i sirovi užas obujmiše čitav logor kada zatvorenik progovori.

„Dakle“, reče stvor. Ništa ljudsko nije preostalo u njegovom govoru, samo strahotna, ledena modulacija praznine; glas je otezao i

duvao kao crn, nesputan vetar. „Bilo bi mnogo lakše na drugi način... ali brza smrt u snu sada vam je uskraćena.“

Deornotovo srce je ubrzavalo, kao srce zeca uhvaćenog u zamku, sve dok nije pomislio da će mu iskočiti iz grudi. Snaga mu je kopnela iz prstiju dok su stezali telo koje je nekada pripadalo Ostrelu, sinu Firframovom. Kroz iscepanu košulju dodirivao je meso hladno kao nadgrobni spomenik, ali svejedno uzdrhtalo od neke užasne životnosti.

„Šta si ti!“, upita Džošua, trudeći se da mu glas bude miran. „I šta si uradio ovom nesrećnom čoveku?“

Stvor se zacereka i zvučao bi gotovo prijatno, samo da mu glas nije bio tako strahotno prazan. „Ništa nisam uradio ovom stvorenju. Već je bilo mrtvo, naravno, ili skoro da jeste – nije bilo teško pronaći mrtve smrtnike u ruševinama tvog utvrđenja, prinče otpada.“

Nečiji nokti zabijali su se u kožu Deornotove ruke, ali njegov pogled bio je prikovan za unakaženo lice kao za sveću na kraju dugačkog, crnog tunela.

„Ko si ti?“, zahtevao je odgovor Džošua.

„Ja sam jedan od gospodara tvoga zamka... i tvoje konačne smrti“, odgovori stvor otrovno svećanim glasom. „Nijednom smrtniku ne dugujem odgovore. Da nije bilo oštrog oka ovog bradonje, noćas bih vam svima prerezao grla, a to bi nam uštedelo mnogo vremena i muka. Kada se vaši duhovi razbeže i konačno cvileći odu u beskrajni Međuprostor, odakle smo mi sami izbegli, biće to naše delo. Mi smo Crvena ruka, vitezovi Olujnog Kralja – a on je gospodar svega!“

Šišteći iz raspolućenog grla, telo se iznenada presamiti poput šarke na vratima i sa zastrašujućom snagom počeo da se otima kao oprljena zmija. Deornot oseti kako mu stvor izmiče iz ruku. Neko šutnu vatru, varnice se razleteše i on začu Vorževine jecaje negde u blizini. Preplašeni krici ostalih ispunjavali su noć. Klizio je na jednu stranu; neko je odozgo gurao Izorna na njega. Užasnuti povici Deornotovih drugova preplitali su se s njegovim sopstvenim grozničavim molitvama za snagu...

Izenada otimanje oslabi. Telo pod njim nastavilo je da se bacaka s jedne strane na drugu, polako, kao jegulja na samrti, a onda se iznenada umiri.

„Šta...?“, konačno istisnu iz sebe.

Ajnskaldir, koji se borio za dah, laktom pokaza prema zemlji dok je i dalje čvrsto stiskao nepomično telo. Odsečena Ajnskaldirovim oštrim nožem, Ostrelova glava kotrljala se na oko dve stope od njih, gotovo van svetlosti vatre. Dok je družina zurila, mrtve usne iskeziše se. Grimizno svetlo ugasilo se; očne duplje bile su samo prazni ponori. Tih šapat probi se kroz izobličena usta s poslednjim dahom.

„Nećete pobeći... Norni će naći... Ne...“ Stvor utihnu.

„Arhandela mu...“ Dvorska luda Tauzer, promukao od užasa, prekinu tišinu.

Džoša drhtavo udahnu. „Moramo demonovu žrtvu da sahranimo na edonski način.“ Prinčev glas bio je silovit, ali očigledno je iziskivao junački napor volje. Džoša se okrenu da pogleda u Vorževu, čije oči su bile razrogačene, a usta razjapljena od zaprepašćenja. „Potom moramo da bežimo. Zaista nas progone.“ Džoša se okrenu i presretnu Deornotov zapiljen pogled. „Edonska sahrana“, ponovi ovaj.

„Kao prvo“, prodahta Ajnaskaldir dok mu se krv skupljala u dubokoj ogrebotini na licu, „odseći ću mu i noge i ruke.“ Bacio se na posao i zamahnuo sekirom. Ostali se okrenuše na drugu stranu.

Šumska noć prikrade im se još bliže.

Stari Gelzgijat polako je hodao duž mokre, nakrivljene palube svog broda prema dvema prilikama u ogrtačima s navučanim kapuljačama, koje su se držale za desnu ogradu broda. Okrenuše se dok je prilazio, ali ne skloniše ruke sa ograde.

„Nek se ovo smrdljivo vreme nosi do đavola!“, povika kapetan glasnije od zavijanja vetra. Prilike s kapuljačama ne rekoše ništa. „Noćas će ljudi spavati u krevetu s kilpama u velikom zelenom moru“, razgovorljivo zabrunđa Stari Gelzgijat. Njegov hernistirski grleni izgovor glasa „r“ čuo se jače čak i od lepetanja i škripe jedara. „Ovo je vreme kô stvoreno za davljenje, tako mi svega.“

Krupnija prilika zabaci kapuljaču, a oči na ružičastom licu čkiljile su pod naletima kiše.

„Jesmo li u opasnosti?“, povika brat Kadrah.

Gelzgijat se nasmeja, a njegovo smeđe lice se zbrčka. Vetar je ugušio zvuke razdraganosti. „Samo ako ste pošli na plivanje. Već smo blizu zaklona Ansis Pelipea i ulaza u luku.“

Kadrah se okrenu i zagleda se u uskovitlani sumrak zasićen kišom i maglom. „Skoro smo stigli?“, povika kad se okrenuo natrag.

Kapetan krivim prstom mahnu prema tamnijoj mrlji u mraku, udesno od pramca. „Ona velika crna fleka je planina Perdruin – 'Streavijev zvonik', kako je neki nazivaju. Proći ćemo kroz lučku kapiju pre nego što se sasvim smrkne. Osim ako nas vetar ne bude zavitlavao. Čudno vreme za mesec juven, kao da ga je Brinioh ukleo.“

Kadrahov sitni sadrug kradom baci pogled prema senci Perdruina u sivoj magli, potom opet pognu glavu.

„Kako bilo da bilo, oče“, povika Gelzgijat kako bi nadglasao nevreme, „večeras pristajemo i ostaćemo tu dva dana. Rekô bi' da nas napuštate, pošto ste platili samo dovde. Biste li sišli sa mnom na dokove da popijemo po piće – osim ako vam vera zabranjuje?“ Kapetan se podrugljivo osmehnu. Svako ko je boravio po krčmama znao je da edonskim monasima jaka pića nisu strana.

Brat Kadrah je na časak zurio u nabrekla jedra, potom okrenu čudan, donekle hladan pogled prema pomorcu. Lice mu se zbora u osmeh. „Hvala, kapetane, ali ne. Dečak i ja neko vreme ćemo ostati na brodu kad pristanemo. Ne oseća se dobro i nema potrebe da ga požurujem. Dugo ćemo hodati do opatije, uglavnom uzbrdo.“ Mala prilika pruži ruku i značajno povuče Kadraha za lakat, ali monah nije obraćao pažnju na nju.

Gelzgijat slegnu ramenima i jače natuče bezobličan krpeni šešir na glavu. „Oče, vi znate najbolje. Platili ste put i odradili svoje na brodu – mada bi' rekô da je momče odradilo najteži deo posla. Možete da odete bilo kad pre nego što razapnemo jedra za Kranhir.“ Okrenuo se odmahnuvši čvornovatom rukom, a onda krenuo nazad po klizavim daskama i doviknuo: „Ali ako momku nije dobro, ja bi' ga uskoro odveo u potpalublje!“

„Samo smo izašli da se nadišemo vazduha!“, zaurla Kadrah za njim. „Najverovatnije se iskrcavamo sutra ujutru! Zahvaljujem, dobri kapetane!“

Dok se Stari Gelzgijat teturao odatle i zamicao u kišu i izmaglicu, Kadrahaov sadrug se okrenu i suprotstavi se monahu.

„Zašto ostajemo na brodu?“, navali Mirijamela, a gnev joj se jasno video na lepom licu oštih crta. „Hoću s broda! Svaki sat je važan!“ Kiša joj je promočila čak i debelu kapuljaču i slepila joj u crno ofarbanu kosu preko čela u natopljenim pramenovima.

„Pst, gospo moja, pst.“ Ovog puta osmeh brata Kadraha kao da je bio nešto iskreniji. „Naravno da ćemo se iskrcati – manje-više čim dotaknemo dokove, ništa ti ne brini.“

Mirijamela je bila ljuta. „Zašto si mu onda rekao...?“

„Zato što mornari brbljaju, a kladim se da niko ne brblja više i glasnije od našeg kapetana. Nije bilo načina da ga učtkamo, sam Muirfat sveti zna. Da smo mu dali novac da čuti, samo bi se brže napio i ranije progovorio. Ovako, ako iko osluškuje novosti o nama, barem će misliti da smo još na brodu. Možda će sedeti i osmatrati kada ćemo se iskrcati sve dok brod ne krene natrag za Hernistir. U međuvremenu, mi ćemo krišom već biti na obali, u Ansis Pelipeu.“ Kadraha zadovoljno coku jezikom.

„O.“ Mirijamela razmisli na časak. Ponovo je potcenila monaha. Kadraha je bio trezan otkako su se ukrcali na Gelzgijatov brod u Abejngitu. Nije ni čudo jer mu je nekoliko puta tokom plovidbe strašno pozlilo. Ipak se iza tog bucmastog lica nalazi vispren um. Ponovo se zapitala – i ne poslednji put, bila je sigurna – šta Kadraha zaista misli.

„Žao mi je“, reče ona naposletku. „To je dobra zamisao. Misliš li da nas stvarno neko traži?“

„Bilo bi glupavo očekivati nešto drugo, gospo moja.“ Monah je uhvati za lakat i uputi se natrag, prema delimično zaklonjenoj donjoj palubi.

Kada je konačno ugledala Perdruin, izgledalo je kao da se ogroman brod izdigao iz uzburkanog okeana i iznenada se oborio na njihovo maleno, krhko plovilo. U jednom trenutku bilo je to samo gušće crnilo s jedne strane pramca; sledećeg trena kao da je pao i poslednji zastor magle koja ga je zaklanjala, a on se nadneo nad njih kao pramac kakvog moćnog broda.

Hiljade svetala, malenih poput svitaca, bleskalo je kroz maglu tako da je velika stena svetlucala u noći. Dok je Gelzgijatov teretnjak klizio kroz lučke prolaze, ostrvo se i dalje nadnosilo nad njih, a planinski hrbat, kao kakav klin tame, izdizao se sve više i zaklanjao čak i nebo zaodenuo izmaglicom.

Kadraha je odlučio da ostane u potpalublju. Mirijamela je bila sasvim zadovoljna dogovorom. Stajala je pokraj ograde i slušala povičke i smeh mornara dok su u tami istačkanj fenjerima namotavali jedra. Glasovi su se uzdizali u isprekidanoj pesmi, a potom naglo prerastali u psovke i još smeha.

U zaklonu lučkih zgrada vetar je bio slabiji. Mirijamela je osećala kako joj se neka čudna toplota penje uz leđa na vrat i bez razmišljanja je znala šta je u pitanju: bila je srećna. Bila je slobodna i išla je kud god želi; koliko joj pamćenje seže, to se nikad nije desilo.

Nije stupila na Perdruin otkad je bila devojčica, ali svejedno je na neki način osećala kao da se vraća kući. Majka Hilisa dovela je Mirijamelu ovamo dok je devojka bila veoma mlada, kada su išle u posetu Hilisinoj sestri, vojvotkinji Nesalanti u Nabanu. Zastale su u Ansis Pelipeu da svrate u učtivu diplomatsku posetu grofu Streaviju. Mirijamela to slabo pamti – bila je veoma mala – seća se samo dobroćudnog starca koji joj je dao mandarinu i bašte s popločanom stazom, opasane visokim zidom. Mirijamela je jurila prelepu dugorepu pticu dok je majka pila vino, smejala se i razgovarala sa ostalim odraslima.

Dobročudni starac sigurno je bio grof, zaključila ona. Bašta koju su posetile svakako je pripadala nekom bogatašu – bio je to pažljivo negovan raj skriven u dvorištu zamka. Bilo je tamo rascvetalog drveća i divnih srebrnih i zlatnih riba u ribnjaku tik uz samu stazu...

Lučki vetar se pojača i cimnu je za ogrtač. Ograda joj je bila hladna pod prstima tako da je zavukla šake ispod pazuha.

Nedugo posle posete Ansis Pelipeu, majka je otišla na još jedno putovanje, ali ovog puta bez Mirijamele. Stric Džoša odveo je Hilisu da se pridruži Mirijamelinom ocu Elijasu, koji je bio na terenu s vojskom. Na tom putovanju Džoša je postao bogalj, a Hilisa se nikad nije vratila. Elijas, gotovo onemio od patnje, suviše pun gneva da bi govorio o smrti, rekao je ćerkici samo da joj se majka nikad neće vratiti. U svom detinjstvu, Mirijamela je zamislila majku zatočenu u nekoj bašti opasanoj zidom, divnoj bašti poput one koju su posetile

na Perdruinu, bajnom mestu odakle Hilisa ne može nikada da ode, čak ni da bi posetila ćerku kojoj toliko nedostaje...

Ta ista ćerka ležala je budna noćima, dugo nakon što bi je služavke smestile u krevet, zurila u tavanicu i planirala kako da spase izgubljenju majku iz cvetnog zatvora ispresecanog beskrajnim, popločanim stazama...

Od tada ništa nije bilo kako treba. Otac kao da je popio nekakav napitak sporog dejstva kada joj je majka umrla, nekakav strašan otrov koji ga je razjedao iznutra i pretvarao ga u kamen.

Gde je on? Šta veliki kralj Elijas radi u ovom trenutku?

Mirijamela podiže pogled prema senovitom, planinskom ostrvu i oseti kako časak sreće nestaje kao da joj je vetar istrгнуo maramicu iz ruke. U ovom trenutku njen otac drži Naglimund pod opsadom i iskaljuje svoj užasan gnev na zidovima Džošuinog utvrđenja. Izgrimnur, stari Tauzer, svi oni sada se bore za život dok ona plovi pored svetlosti luke i jaše na tamnim, glatkim leđima okeana.

A kuhinjski pomoćnik Sajmon, sa onom njegovom crvenom kosom i nezgrapnim, dobronamernim ponašanjem, neskrivenom brigom i zbunjenošću – ona oseti ubod tuge pomislivši na njega. On i maleni trol otišli su u bespuća severa, možda nestali zauvek.

Uspravila se. Pomisao na nekadašnje drugove podseti je na dužnost. Bila je prurušena u monahovog pomoćnika – i to bolesnog. Treba da je u potpalublju. Brod će uskoro pristati.

Mirijamela se gorko osmehnu. Tolike prevare. Sada je pobešla sa očevog dvora, a i dalje se pretvara. Dok je kao dete u Nabanu i Meremundu bila tužna, često se pravila da je srećna. Bilo je bolje lagati, nego odgovarati na dobronamerna pitanja na koja odgovora nema. Kada je otac postao uzdržan pred njom, pretvarala se da je nije briga iako ju je to izjedalo iznutra.

Gde je bog, pitala se Mirijamela dok je bila mlađa; gde je on dok se ljubav sprema da otvrdne i preraste u ravnodušnost, a naklonost postaje dužnost. Gde je bio bog kad je njen otac Elijas preklinjao nebesa da mu odgovore, i dok je njegova ćerka bez daha slušala u senkama ispred njegovih odaja?

„Možda je poverovao u moje laži“, razmišljala je ogorčeno dok je niz stepenice, klizave od kiše silazila na donju palubu. „Možda je želeo da veruje u njih kako bi mogao da se bavi važnijim stvarima.“

* * *

Grad na obronku brda bio je bleštavo osvetljen, a kišna noć puna maskiranih ljudi koji su nešto slavili. Bila je to proslava letnje dugodnevice u Ansis Pelipeu; uprkos neuobičajenim vremenskim prilikama, uske zavojite ulice vrvele su od bučnih veseljaka.

Mirijamela ustuknu kada pored nje, uz zveket lanaca i posrtanje, provedoše šestoricu ljudi prurušenih u okovane majmune. Kada je ugleda kako stoji u senci vrata jedne zabravljene kuće, pijani glumac odeven u lažno krzno natopljeno kišnicom okrenu se i zastade kao da će joj se obratiti. Umesto toga, čovek-majmun podrignu, pokajnički se nasmeši kroz rupu za usta na nakrivljenoj masci, a potom vrati napaćen pogled na neravnu kaldrmu pred sobom.

Dok su majmuni posrtali dalje, pored nje se iznenada ponovo pojavi Kadrah.

„Gde si bio?“, upitala je. „Nema te već skoro sat vremena.“

„Svakako ne toliko, gospo.“ Kadrah odmahnu glavom. „Morao sam da saznam ponešto korisno. Veoma korisno.“ Osvrnu se. „Kakva razuzdana noć, zar ne?“

Mirijamela povuče Kadraha natrag na ulicu. „Nikad ne biste pomislili da je na severu rat i da ljudi ginu“, reče ona s negodovanjem. „Ne bi se reklo ni da će možda i Naban uskoro u rat, a Naban je odmah s druge strane zaliva.“

„Naravno da ne, gospo moja“, prodahta Kadrah dok se trudio da svoje kratke korake što bolje prilagodi njenima. „Perdruinski je običaj da *ne znaju* tako nešto. Eto zašto mogu da budu tako srećno neumešani u većinu sukoba, uspevajući da naoružavaju i snabdevaju mogućeg pobednika i pobeđenog – i da pri tom fino zarade.“ Kadrah se isceri i obrisu vodu sa očiju. „E sad, postoji nešto radi čega bi i Perduinci krenuli u rat: da zaštite svoju zaradu.“

„Čudi me da niko još nije osvojio ovo mesto.“ Princeza nije znala zašto joj je bezbrižnost stanovnika Ansis Pelipea toliko išla na živce, ali ju je, svejedno, živcirala sve više.

„Da ga osvoje? I da zamute pojilište iz koga svi piju?“ Kadrah je izgledao zapanjeno. „Draga moja Mirijamela... oprost, dragi moj *Malahije* – moram to da zapamtim jer uskoro ćemo se kretati u krugovima gde tvoje pravo ime nije nepoznato – dragi moj Malahije,

mного toga treba da naučiš o svetu.“ Začutao je za časak dok pored njih probaza još jedna horda maskiranih ljudi zauzetih glasnom, pijanom prepirkom o rečima neke pesme. „Eno“, reče monah i pokaza za njima, „eno primera zašto se nikada neće desiti to o čemu govoriš. Jesi li saslušala tu besmislicu od rasprave?“

Mirijamela jače navuče kapuljaču pošto je kiša padala ukoso. „Delimično“, odgovori ona. „Kakve veze to ima?“

„Nije reč o predmetu rasprave, već o načinu. Svi su oni Perdrinci – sem ako zbog sve one grmljavine okeana više ne umem da razlikujem naglaske – a ipak su se prepirali na zapadnjačkom jeziku.“

„I?“

„Ovaj“, reče Kadrah i začkilji kao da pri svetlosti fenjera traži nešto niz zakrčenu ulicu, ali posle nekog vremena nastavi priču. „Ti i ja govorimo zapadnjačkim jezikom, ali osim tvojih erkinlandanskih zemljaka – a čak ni svih njih – niko drugi ne govori tim jezikom među sopstvenim narodom. Rimerijci u Elvritšali služe se rimerijskim; Hernistirci govore sopstvenim jezikom kada su u Kranhiru ili Hernisadarku. Samo su Perdrinci prihvatili jezik tvog dede, kralja Džona, i njima je to sada zaista maternji jezik.“

Mirijamela zastade nasred klizavog drumca, a mnoštvo veseljaka ju je zaobilazilo. Hiljadu uljanih lampi rađalo se poput zore nad krovovima kuća. „Umorna sam i gladna, brate Kadraše, i ne razumem na šta ciljaš.“

„Jednostavno, na ovo. Perdrinci su ono što jesu jer žude da zadovolje druge – ili, da pojasnim, znaju kuda vetar duva i trče u tom smeru, tako da ih vetar uvek gura napred. Da mi Hernistirci imamo običaj da idemo u osvajanja, trgovci i mornari u Perdrinu služili bi se hernistirskim jezikom. 'Kada kralj poželi jabuke', kako Nabanci kažu, 'Perdrinu zasadi voćnjak.' Bilo bi glupo da bilo koji narod napadne prijatelja tako spremnog da udovolji i saveznika tako radog da pruži pomoć.“

„Dakle, kažeš da su duše ovih Perdrinaca na prodaju?“ navaljivala je Mirijamela. „Da nisu odani nikome osim sili.“

Kadrah se osmehnu. „To ima prizvuk prezira, gospo moja, ali prilično tačno si to sažela, da.“

„Znači da nisu ništa bolji od...“, oprezno se osvrnula boreći se s gnevom, „...ništa bolji od kurvi!“

Monahovo zborano lice poprими hladan, uzdržan izgled; sada se smešio samo reda radi. „Ne može svako da ustane i junači se, princezo“, reče tiho. „Neki se radije predaju neminovnosti i trude se da zaleće savest samim opstankom.“

Dok su hodali, Mirijamela razmisli o očiglednoj istini Kadrahovih reči, ali nije razumela zašto je zbog njih tako neizrecivo tužna.

Kaldrmisani sokaci Ansis Pelipea ne samo da su bili vijugavi već su se na mnogo mesta u vidu ugnutih kamenih stepenika penjali uz samu padinu brda, a potom se zavojito spuštali, vraćali unatrag pa opet unapred i presećali se pod čudnim uglovima kao korpa puna zmija. Sa obe strane ulice kuće su stajale jedna uz drugu, a na većini njih prozori su bili pod kopcima, nalik zatvorenim očima usnulih ljudi, dok su neka okna blistala od svetlosti i muzike. Temelji kuća izdizali su se od ulica, nesigurno prianjali uz obronak brda, a viši spratovi kao da su se zbog toga naginjali nad skućene drumove. Kad je počela da je hvata nesvestica od gladi i premora, Mirijamela bi se povremeno osetila kao da se ponovo nalazi pod zgurenim drvećem šume Aldeort.

Perdrin je skupina brda koja okružuju Sta Miror, središnju planinu. Njihovi kvrgavi hrbati uzdižu se gotovo sa samih stenovitih ivica ostrva i nadvijaju se nad zaliv Emetin. Otuda Perdrin izdaleka podseća na krmaču koja doji mlade. Ravnog tla ima vrlo malo, osim na prevojima, gde visoka brda stoje rame uz rame tako da su se perdrinska sela i varoši privili uz obronke brda kao galebova gnezda. Čak je i Ansis Pelipe, velika morska luka i sedište loze grofa Streavija, bio sagrađen na strmim padinama brdovitog poluostrva, stanovništvu poznatog kao Lučka stena. Na mnogim mestima građani Ansis Pelipea mogli su da stoje u nekoj od prestoničkih brdskih ulica i mašu susedima na glavnim drumovima niže sebe.

„Moram nešto da pojedem“, reče Mirijamela naposletku, teško dišući. Stajali su na proširenju jedne krivudave ulice, odakle su, gledajući niz ulicu između dve zgrade, posmatrali svetlost maglovite luke. Mutni mesec visio je na oblačnom nebu kao krhotina kosti.

„I ja sam spreman za stanku, Malahije“, prodahta Kadrah.

„Koliko je opatija udaljena?“

„Nema opatije, ili barem mi ne idemo tamo.“

„Ali rekao si kapetanu... oh.“ Mirijamela odmahnu glavom i oseti vlažnu težinu kapuljače i ogrtača. „Naravno. Dakle, kuda idemo?“

Kadrah je zurio u mesec i tiho se smejao. „Kuda god poželimo, prijatelju. Rekao bih da na vrhu ove ulice postoji prilično čuvena krčma: moram priznati da sam nas vodio otprilike u tom pravcu. Svakako ne zato što volim da se pentram uz *goirach* brda.“

„Krčma? Zašto ne gostionica, pa da nađemo i krevet nakon što jedemo?“

„Zato što, da prostiš, nisam mislio na jelo. Proveo sam na onom odvratnom brodu duže nego što želim i da pomislim. Odmoriću se kad utolim žeđ.“ Kadrah obrisa usta rukom i isceri se. Mirijameli se nije preterano dopao njegov pogled.

„Ali tamo dole bilo je krčmi na svaki lakat udaljenosti...“, poče ona.

„Baš tako. Krčmi punih pijanih tračara i radoznalaca. Na takvom mestu ne mogu da se odmorim kako sam zaslužio.“ Okrenuo je leđa mesecu i zahramao uz drum. „Hajde, Malahije. Još samo malo, uveren sam.“

Činilo se da tokom proslave letnje dugodnevice ne postoji ništa ni nalik krčmi u kojoj nije gužva, ali barem pijanice u *Crvenom delfinu* nisu bile pribijene obraz uz obraz kao u krčmama na dokovima, već samo lakat uz lakat. Mirijamela se zahvalno sruči na klupu kraj zida preko puta vrata i dopusti da je zapljusne talas razgovora i pesme. Kadrah spusti torbak i štap te pođe da nađe sebi krčag „putnikove nagrade“. Vratio se već časak kasnije.

„Dobri Malahije, zaboravio sam da me je plaćanje našeg pomorskog putovanja gotovo doteralo do prosjačkog štapa. Imaš li cintis ili dva da nam otklone žeđ?“

Mirijamela iskopa punu šaku bakrenjaka iz torbe. „Donesi mi hleba i sira“, reče ona dok je presipala novčiće u monahovu ispruženu ruku.

Dok je sedela i priželjkivala da skine mokri ogrtač kako bi proslavila to što više nije na kiši, još jedna grupa maskiranih veseljaka

nahrupi kroz vrata, poče da otresa vodu s raskošne odeće i da zahteva pivo. Jedan od najglasnijih nosio je masku lovačkog psa s crvenim jezikom. Dok je udarao pesnicom po stolu, desno oko mu zablista načas kada ugleda Mirijamelu i pogled kao da mu se zadrža na njoj. Ona oseti nalet straha, iznenada se setivši neke druge pseće maske i plamenih strela koje šibaju kroz šumske senke. Ali ovaj pas se ubrzo okrenuo natrag drugovima, našalio se i zabacio glavu dok se smejao, tako da su mu krpene uši lepršale.

Mirijamela pritisnu ruku na grudi, kao da želi da uspori ubrzane udare srca.

„Moram da zadržim kapuljaču na glavi“, reče samoj sebi. „Noćas se slavi, ko će me zagledati? Bolje to nego da me neko prepozna – ma koliko se to činilo neverovatnim.“

Kadraha nije bilo neočekivano dugo. Tek što je Mirijamela počela da postaje nestrpljiva, pitajući se treba li da ode i potraži ga, on se vrati s po jednim krčagom tamnog piva u rukama. Pola vekne hleba i okrajak sira bili su uglavljeni između krčaga.

„Mogao bi da umreš od žeđi dok večeras dočekaš pivo“, reče monah.

Mirijamela je pohlepno jela, potom dobro nategla pivo i osetila njegov gorak i taman ukus u ustima. Ostatak krčaga prepustila je Kadrahu, koji se nije pobunio.

Kada je polizala i poslednje mrvice s prstiju i zapitala se je li dovoljno gladna da pojede i pitu od goluba, jedna senka pade preko klupe koju je delila s monahom.

Ogoljene kosti na licu Smrti zurile su naniže u njih iz crne kukuljice.

Mirijamela ostade bez daha, a Kadrah ispljunu pivo na svoju sivu odoru, ali neznanac sa maskom u obliku lobanje se ne pomeri.

„Baš divna šala, prijatelju“, reče Kadrah ljutito, „i srećna i tebi letnja dugodnevice.“ Poče da čisti prednji deo odore.

Usta se ne pomeriše. Ravnodušan glas bez uzrujavanja progovori odnekud iza iskeženih zuba: „Pođite sa mnom.“

Mirijamela oseti kako joj se koža na potiljku ježi. Hrana koju je nedavno pojela bila joj je teška u stomaku.

Kadrah začkilji. Videla je napetost u njegovom vratu i prstima. „A ko si pa ti, komedijašu? Da si stvarno brat Smrt, pretpostavljam da bi

nosio bolju odeću.“ Monah pomalo uzdrhtalim prstom pokaz prema odrpanom ogrtaču koji je prilika imala na sebi.

„Ustanite i pođite sa mnom“, reče sablast. „Imam nož. Ako počnete da vičete, desiće vam se nešto vrlo ružno.“

Brat Kadrah pogleda u Mirijamelu i namršti se. Ustadoše, a princezi klecnuše kolena. Smrt im dade znak da pođu napred kroz zgurane kafanske goste.

Mirijamela je nepovezano razmatrala da li da se dà u beg, kad iz gužve blizu ulaza još dve prilike neprimetno šmugnuše napolje. Jedna je imala plavu masku i nešto nalik mornarskom odelu; druga je bila obučena kao seljak iz unutrašnjosti i na glavi je nosila prevelik šešir. Tmurne oči pridošlica jasno su pokazivale da su njihovi raskošni kostimi samo varka.

S mornarom s jedne i seljakom s druge strane, Kadrah i Mirijamela pošli su napolje, na ulicu, prateći Smrt odevenu u crno. Pre nego što su prešli tridesetak koraka, mala povorka skrenu u sporedan sokak i niz stepenište do ulice ispod. Mirijamela se načas okliznu o kameni stepenik mokar od kiše i oseti nalet užasa kada otmičar sa lobanjom umesto glave pruži ruku da je pridrži. Dodir je bio trenutani i nije mogla da mu izmakne, a da ne padne, tako da je oćutala i istrpela. Trenutak kasnije, siđoše sa stepeništa, potom hitro uđoše u drugi sokak, uz uzbrdicu i za ugao.

Uprkos čak i bledom mesecu iznad njih i povicima okasnelih veseljaka koji su se orili iz krčmi odozgo i odozdo, iz lučkog kvarta, Mirijamela je uskoro izgubila pojam o tome gde se nalazi. Spuštali su se niz uzane, zabaćene sokake kao povorka maćaka-šunjalica, provlačili se kroz skrivena dvorišta ili prolaze pod vinovom lozom. Povremeno bi začuli žamor glasova iz kakve zamračene kuće, a jednom čak i ženski plač.

Konačno stigoše do zasvođene kapije u visokom kamenom zidu. Smrt izvadi ključ iz džepa i otključa katanac. Stupiše u zaraslo dvorište natkrovljeno krivim vrbama sa čijih je nabujalih grana kišnica strpljivo kapala na ispucalu kaldrmu. Vođa se okrenu ostalima, brzo pokazava nešto ključem, potom dade znak Mirijameli i Kadrahu da pođu ispred njega prema zamraćenim vratima.

„Ćoveće, došli smo dovde s tobom“, reče monah šapatom, kao da je i on deo zavere. „Ali ne koristi nam da ušetamo u zasedu. Zašto se ne bismo borili protiv vas ovde i poginuli pod otvorenim nebom, ako ćemo već da ginemo?“

Smrt se nagnu napred bez reći. Kadrah se izmaće, ali prilika s maskom lobanje samo se nagnu pored njega, zakuca na vrata prstima u crnim rukavicama, potom ih gurnu unutra. Vrata na podmazanim šarkama bešumno se otvoriše.

Prigušena, topla svetlost gorela je u ulazu. Mirijamela prođe pored monaha i stupi kroz vrata. Kadrah pođe za njom česak kasnije, gundajući nešto za sebe. Lobanjoliki uđe poslednji i zatvori vrata za sobom.

Prostorija je bila mala, a osvetljavala ju je samo vatra na ognjištu i jedna upaljena sveća u posudi na stolu, pored boce vina. Zidovi su bili zastrti teškim tapiserijama od baršuna, ali pri svetlosti vatre nije bilo moguće razabrati šaru, već samo vrtlog boja. Za stolom, u stolici visokog naslona, sedela je prilika ćudna barem koliko i njihovi pratioci: visok ćovek u crvenkastosmeđem kaputu, sa šiljatom lisićjom maskom na licu.

Lisac se nagnu napred i otmenim pokretom prstiju u baršunastim rukavicama pokazava na dve stolice.

„Sedite.“ Glas mu je bio visok ali melodićan. „Sedite, princezo Mirijamela. Ustao bih, ali mi obogaljene noge ne dozvoljavaju.“

„Ovo je bezumno“, povika Kadrah, ali i dalje je držao na oku lobanjoliku utvaru pored sebe. „Grešite, gospodine – obraćate se dećaku, mom pomoćniku...“

„Molim vas.“ Lisac mu ljubazno dade znak da ćuti. „Vreme je da zbacimo maske. Zar se letnja dugodnevice ne završava uvek tako?“

On podiže lisićju njušku i otkri ćubu sede kose i lice izbrazdano od godina. I dok su mu oći, oslobođene maske, svetlucale pri svetlosti vatre, osmeh mu iskrivi zborana usta.

„Sada kad znate ko sam...“, poče, ali Kadrah ga prekinu.

„Ne poznajemo vas, gospodine, i pomešali ste nas s nekim!“

Starac se kiselo nasmeja. „Ma, hajte. Dragi moj, možda se vi i ja ne znamo od ranije, ali princeza i ja smo stari prijatelji. Zapravo, bila mi je u gostima jednom – pre mnogo, mnogo godina.“

„Vi ste... grof Streavi?“, dahnu Mirijamela.

„Uistinu.“ Grof klimnu glavom. Senka mu se uzdizala na zidu iza njega. On se nagnu napred i uhvati je za mokru ruku svojim kandžama presvućenim baršunom. „Gospodar Perdraina. A počevši od trenutka kada ste stupili na kamen pod mojom vlašću, vaš gospodar takođe.“